

Tuusniemen Joulu 2001

SISÄLTÖ

Lukijalle	1
<i>Valto Holopainen</i>	
Jouluna 2001	2
<i>Pertti Lamppu</i>	
Ensimmäinen Joulumme Tuusniemellä	2
<i>Jussi Teittinen</i>	
Lämmin Joulutervehdys Lähimmäisen Kammarilta ..	3
<i>Varpu Ylhäinen</i>	
Joulukuusi	4
<i>Onni Ryytänen</i>	
Koulumuistoja	5
<i>Sanni Koponen</i>	
Sotaan lähtö	6
<i>Marjatta Holopainen</i>	
Kourlammin Ollin sotapäiväkirja	6
Rippikoulumuisto	8
<i>Pentti Rissanen</i>	
Naapurit kohtasivat	9
<i>Olavi Nissinen</i>	
Sanontoja / Ajatuksia elämästä	10
Pajusaari on Tuusniemen vanhimpia asuttuja taloja	10
Vihtaniemen joulu	11
<i>Tapio Räsänen</i>	
Entiset mökkisaarelaiset muistelevat Tuusniemi-aikaansa	12
<i>Jonna, Jouni ja Tuuli</i>	
Oikein tehty olkipatja on paras patja?	18
<i>Sanni Koponen</i>	
Joulun alla	19
<i>Antrela</i>	
Tuusniemen suurimmat tilat	22
Luvelahden majatalo	23
<i>Liisa Lyytikäinen</i>	
Vaihdettiin hevosta	24
<i>Antti Pitkänen</i>	
Sähkökynttilät joulukuudessa	25
<i>Eila Tirkkonen</i>	
Juho-laiva	26
Vihtasaverikko	27
<i>Kusti Poutiainen</i>	
Miten pähkinäkakku laitetaan?	27
<i>Maija Yrjönmäki, Matti Poutiainen</i>	
Kanahaudan synty	28
<i>Osmo Puurunen</i>	
Pula-ajan kahvinkorvike	29
<i>Tuulikki Keränen</i>	
Kotteurastuksen jatkojalostusta	29
<i>Hilima Nissinen</i>	
Leijonien tervehdykset	30
Ilmoitukset	31

TUUSNIEMEN JOULU

KANSI: Tellervo Tela

PÄÄTOIMITTAJA:

Valto Holopainen

TOIMITUSKUNTA:

Anna-Liisa Happonen

Pirkko Juntunen

Marja Koistinen

Liisa Rissanen

Marja-Leena Mäkelä

Eira Nupponen

Onni Ryytänen

SISÄLLÖN SUUNNITTELU:

Marja-Leena Mäkelä

Pirkko Juntunen

Valto Holopainen

ILMOITUKSET:

Pentti Auvinen

Pekka Karvonen

Kari Puustinen

Teuvo Voutilainen

Ahti Varis

JULKAISIJAT:

Tuusniemen Lions Club

Tuusniemen kotiseutuyhdistys

PAINOPIIKKA:

Kuopion Liikekirjapaino Oy

Kiitos

Tuusniemen kotiseutuyhdistys ja Tuusniemen Lions Club kiittävät tämän lehden tukijoita, ilmoittajia, kirjoittajia, kuvittajia ja kaikkia lehden tekoon osallistuneita ja ennen kaikkea lukijoita.

Tuusniemen Joulu on julkaistu ainoastaan teidän tuellanne.

Lehden teosta mahdollisesti kertyneet varat tullaan käyttämään kotiseututyön ja nuorison hyvien harrastusten tukemiseen.

Lukijalle

Monet lukijoistamme ilahduttavat meitä lehden tekijöitä kertomalla, että he ovat säilyttäneet kaikki Tuusniemen Joulun numerot. Näin kertyy eräänlaista kotiseutu- ja kotiarkistoa mahdollista myöhempää käyttöä varten.

Kuva: Hannu Holopainen

Lehtemme painosmäärää nostettiinkin vuosi sitten 100 kappaaleella. Siitä huolimatta lähes kaikki lehdet menivät kaupaksi. Kotiseutujulkaisujen tekijöiden keskuudessa kulkee sellainen salainen viesti, että tavallisella maalaispaikkakunnalla ei kannata painattaa mitään paikallista tuotetta 500 kappaletta enempää. Tämä pitääkin ihmeen hyvin paikkansa myös Tuusniemellä. Viimevuotinen ja tämä painos ovat kuitenkin 600 kappaletta. Hyvä menekki viestii sen, että Tuusniemen Joulua ostetaan ja sitä kannattaa julkaista. Useat ovat ostaneetkin lehteä melkoisen pinoon ja lähettävät sitä edullisena ja mieluisena joululahjana sukulaisille ja ystäville.

Tänä syksynä olemme saneet lukea kaikista lehdistä ikävästä maailman tilanteesta, rauha on ollut uhattuna aivan uudella ja entistä pelottavammalla tavalla. Meillä Suomessa olemme saaneet viettää 60 rauhan vuotta, mutta vieläkin sota-aika on mielissä. Sen voimme todeta tämänkin lehden sisällöstä. Lehdelle on tullut useita sota-aikaa muistelevia juttuja.

Meillä Tuusniemellä voimme noudattaa hyvää ja pysyvää elämän ohjetta "näe maailman laajuisesti, toimi paikallisesti". Miellän tämän, jo kauan ohjetta noudattaneena siten, että seurataan aikaamme, pidetään itsemme ajan tasalla opiskelemalla, lukemalla ja matkustamalla. Mutta kun aletaan johonkin vaikuttamaan jätetään turha vouhottaminen ja maailman- ja toistemme parantaminen sikseen ja pannaan toimeksi. Tehdään siis vaan sitä mihin pystytään ja mihin pystytään vaikuttamaan. Näin säästyy valtavasti aikaa, vaikkapa sohvalla lojumiseen.

Loppuun "Oikeen immeisen sanakirjasta" ennustus: Kiho Vaahkonen ennusti 1800-luvulla että Tuusniemellä on vielä kaks' kirkkoo ja asutus on niin tihheetä, että orava pystyy hyppimään katolta katolle. Immeiset ajjaavat hengettömillä hevosilla. Muhkeita lukuhetkiä jouluna.

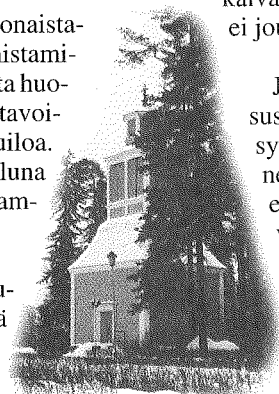
Valto Holopainen

Jouluna 2001

Joulu on vuoden suurin juhla. Siihen sisältyy paljon odotuksia ja muistoja. Joidenkuiden sydämessä läikähtävät lämpimästi "taas kaikki kauniit muistot". Monille, etenkin työssäkäyville perheenäideille, nousee taas ensimmäisenä mieleen ylimääräinen työtaakka. Kun jo ennestään on räätiväsynyt, ei jaksa iloiten ottaa vastaan lisävelvollisuuksia.

Toki kaipaamme ja tarvitsemme juhlan ulkonaistakin valmistamista. Joulu on juhla, jonka valmistamiseksi mielellään näkee paljonkin vaivaa. Mutta huollisinkaan valmistelu tai erilaisin konstein tavoiteltu joulutunnelma ei takaa todellista jouluiiloa. Useimmat kaipaavat lapsuuden jouluja. Jouluna on ikävä kotiin. Mihin me oikeastaan kaipaamme? Rakastavaan syliin.

Ihminen ei ole perusolemukseltaan muuttanut. Hän kaipa edelleen rauhaa sisimpäänsä ja turvallisuutta elämäänsä. Jo Jeesuksen ensimmäisenä syntymäpäivänä Jumala vakuutti, että Hän rakastaa ihmisiä ja toivoisi meidän elävän rauhassa keskenämme. Jumalan sana on muuttumaton. Jeesus Kristus on sama eilen, tänään ja iankaikkisesti. Hän on Rauhan Ruhtinas. Hän tuli tuomaan rauhan ihmisyydämiin. Sitä tämän päivän rikkiäinen ihminen kaipa ja tarvitsee. Sanomaa Jeesuksen suorittamasta ih-

miskunnan lunastamisesta sanotaan rauhan evankeliumiksi. Sitä julistetaan Jumalan valtakunnassa. Pelkäävä ja kaipaava voi vieläkin löytää sydämeensä Jumalan rauhan. Rauhan evankeliumi sisältää rauhan julistuksen sydänten tasolla. Se tulee todellisuudeksi, kun sydän avautuu sen vastaanottamaan. Kun sanoma syntien anteeksiantamuksesta tavoittaa rauhottoman sydämen, se tuo mukanaan kaivatun joulurauhan. Muuta todellista sydämen rauhaa ei jouluna eikä sen jälkeen ole olemassa.

Jouluiiloa yltää vain sydämeen vastaanotettu Jeesus. Hän ei tule jouluumme tyhjin käsin. Hän tuo syntien anteeksiantamuksen, elämän ja ilon. Väsyneet taivaan tien kulkijat saavat turvallisesti uskoa evankeliumiin. Jeesus on uskovien elämän voima, valo, rauha ja turvallisuus.

Käydessämme joulun viettoon ja siirtyessämme uuteen vuoteen on turvallista saada uskossa luottaa Jumalaan, Hänen sanaansa, huolenpitoonsa ja iankaikkiseen rakkauteensa Jeesuksessa Kristuksessa. Hän on meidän syntiemme sovitus.

Hänen verensä puhdistaa sydämet.

Siunattua joulunaikaa kaikille lukijoille!

*Pertti Lamppu
kirkkoherra*

Ensimmäinen Joulumme Tuusniemellä

aloilemme. Elämämme alkaa saada taas normaalin tahdin ja rytmin.

Alkuviikot ovat osaltani kuluneet vauhdilla kuntamme asioihin sekä eri yhteistyökumppaneihin ja -tahoihin tutustumisessa. Saadun käsityksen pohjalta on todettava, että Tuusniemen kunnan asioita on hoidettu menestyksellä ja hyvällä yhteistyöllä. Kunnan talous on vakaalla pohjalalla, lainaa ei ole ja suuret rakennusinvestoinnit, koulukeskus- ja sairaala-palvelukeskushankkeet, ovat jo loppusuoralla. Elämme etsikköaikaa tuusniemeläisittäin, sillä vahva kunnan taloustilanne ja hyvä peruspalvelutaso antavat hyvän pohjan ja otollisen maaperän monipuolisen yritystoiminnan kehittämiseen. Monialainen ja toimiva pieni- ja keskisuuri yritystoiminta takaa myös osaltaan, että kunnan

talouskehityksen ja peruspalveluiden voidaan myös tulevina vuosina todeta olevan edelleen hyvässä kurssissa.

Omalta osaltani voin myös todeta, että panostaminen asuinkunta-ajatteluun ja matkailutoiminnan kehittämiseen ovat varmasti oikeaan osuneita. Nyt tarvitaan vielä oikein kohdennettua markkinointia, sillä upeat maisemat ja viihtyisät asuinalueet meillä jo on.

Oman osansa tuusniemeläisten hyvinvointiinkin vaikuttaa koko seutukunnan kehittyminen ja vetovoimaisuus. Seutukunnallista yhteistyötä on jo varsin menestyksellisesti tehty, mutta Tuusniemelle ei ole ollut vierasta yhteistyön tekeminen myös eri maakunnissa olevien kuntien kanssa. Kaavoihin ei ole kangistuttu vaan on osattu avoimin mielin yhteisten päämäärien eteen tehdä yhteistyötä rajoista välittämättä. Avointa mieltä ja yhteistyökykyä tarvitaan myös jatkossa.

Tovin kuluttua maa saa jälleen kauniin, valkoisen lumipeitteen ylleen ja alamme valmistautua joulun viettoon. Odotan joulua varmaankin yhtä innolla kuin lapseni, sillä joulu on yhdessäolon ja rauhoittumisen aikaa ja ennen kaikkea tuleva joulu minulle ja perheelleni on ensimmäinen Tuusniemellä ja jo siksikin osaltaan varmasti mieliin painuva. Toivotankin kaikille Rauhaa Joulun aikaa ja yhdessä oloa!

Jussi Teittinen kunnanjohtaja

Lämmin Joulutervehdys Lähimmäisen Kammarilta

Maanantai-aamuisin Tuusniemen seurakuntakodin "Lähimmäisen Kammarin" keittiössä kaksi vapaaehtoistoimijaa hääriilee iloisesti jutustellen valmistaen tarjottavaa heille, jotka pian astuvat ovesta sisään.

Lähimmäisen Kamhari sijaitsee entisen asunnon tiloissa. Nykyisin myös diakoniatyöntekijä työskentelee samassa huoneistossa. Sisäänkäynti molempiin tiloihin on siis yhteinen.

Lähimmäisen Kamhari on olotila. Se on toiminut reilun vuoden verran. Maanantaisin se on avoinna kello 9–12. Tiistai-aamuisin kello 8 siellä on aamurukous. Muuna aikana Kammarissa kokoontuu erilaisia ryhmiä.

Lähimmäisen Kamhari on avoinna niille ihmisille, jotka haluavat kuulla toisen ääntä, kohdata kasvoista kasvoihin, kuunnella ja tulla itse kuulluksi. Se on mahdollisuus rikkoa hetkeksi raastava yksinäisyys ja hiljaisuuden muuri. Se on tilaisuus halata helliä ja tuntea toinen ihminen läheiseksi ehdotta.

Lähimmäisen Kamhari on Sinulle, minulle, meille yhdessä rauhaa ja lepoa Sanan äärellä. Se parhaimmillaan on hengellinen koti, missä voimme aidosti olla oma itsemme, hoivata toisiamme ja suostua hoidettaviksi. Se on ystävyyden ja rakkauden kohtaustapa, missä on lupa vapaasti, rohkeasti ja rehellisesti kohdata elämä sellaisenaan, kuin se itse kullekin sillä hetkellä avautuu.

Siellä ei kysytä sitä, mistä tulet, mitä olet, vaan mitä me olemme ihmisinä toinen toisillemme. Välittäminen on parhaimmillaan on sitä, että toivoo toiselle yhtä hyvää kuin itselleenkin. Lähimmäinen ymmärtää, että toisen ihmisen elämä on yhtä arvokas ja ainutlaatuinen kuin omakin.

Liian moni etsii tänäänkin syliä, turruttaa kivun, kaipauksen ja ikävän päihteisiin kokien yhä suurempaa tuskaa ja tyhjyyttä. Onkin hyvin tärkeää, että on olemassa paikka ja edes yksi ihminen, joka näkee repaleisen ja rikkinäisen naamion takaa ihmisen. Ihmisen, jolla myös oli ja on edelleen unelma hyvästä elämästä ja ihmisarvoisesta kohtelusta.

Osallisuutemme rakkaudesta ohjaa meitä näkemään ja ymmärtämään. Rakkaudellinen kohtaaminen synnyttää toivon. Se on mahdollisuus, silta uuteen elämään. Jonkun kohdalla harhailu päättyy vihdoin. Mennyt jää taakse. Löytyy oma paikka ja tehtävä. Matka kotiin alkaa.

Lähimmäisen Kammarin toiminta kaipaa unelmia, ideoita ja kehittämistä. Vapaaehtoistoimintaan tarvitaan ihmisiä, jotka tahtovat sitoutua lähimmäistyöhön käten ja sydämin voimin. Tehtävä ei vaadi erityistaitoja. Martti Lindqvistiä mukaillen: "Parhaita auttajia ovat lämpimät ja hyvän vaiston omaavat ihmiset, jotka oikealla hetkellä ovat tarjonneet lähimmäiselleen leipää, rakkautta ja oikeutta."

Lämpimät Kiitokset Teille Kaikille, jotka olette tavalla tai toisella olleet mukana Lähimmäisen Kammarin toiminnassa! Ilman aktiivisia vapaaehtoispäivystäjiä Lähimmäisen Kammarin ovi olisi suljettu. Ilman kävijöitä toiminta hiipuisi. Kaikki tavat osallistua ovat siis yhtä tärkeitä ja arvokkaita. Olet tervetullut juuri sellaisena kuin olet!

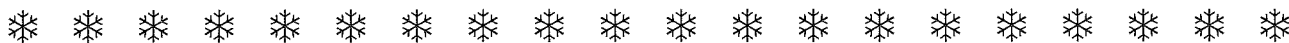
Vieno Pandsar, Varpu Ylhäinen, Marja Mustonen, Vieno Happonen, Elsa Mustonen ja Airi Auvinen ovat kokoontuneet maanantaisin auki olevaan Lähimmäisen kamhariin.

Tuntemattoman runoilijan sanoin: "Hyvää Joulua isot lapset, joilta jo kauan rikki lelut ja sydämet. Hyvää Joulua Sinulle, jolta ei puutu mitään, joka olet onnellinen, niin onnellinen, että et oikein edes uskalla olla. Pelkää, että onni särkyä, otetaan pois. Hyvää Joulua Sinulle, joka sytytät kynttiläsi yksin kuuseen, haudalle, kuvan eteen tai jolla ei edes kuusta, hautaa, rakkaan kuvaa, jolta otettiin pois toinen tai jolla ei häntä ollutkaan."

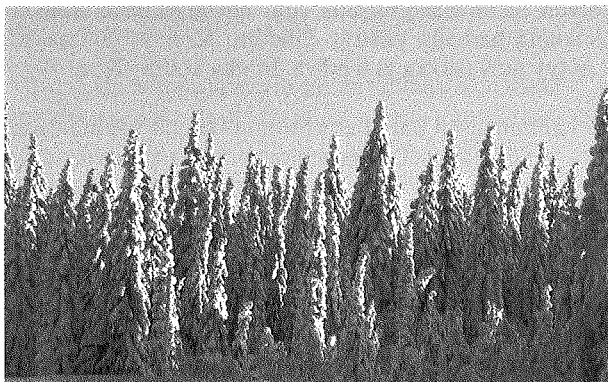
Joulun lämpöä ja tunnelmaa sekä Suuresti Siunausta alkavaan vuoteen!

*toivottaa Varpu Ylhäinen
Tuusniemen seurakunta vs. diakoniaviranhaltija*

Joulukuusi

Kuva: Onni Ryynänen

Meillä useimmilla on unohtumattomia ja rakkaita muistoja lapsuuden ajoiltamme Joulun odotuksesta ja joulukuusen etsimisestä ja valitsemisesta mystiseltä tuntuvasta lumisesta kuusimetsästä, aattoamun hämärässä.

Joulutunnelman luominen on aina kuulunut Joulun valmisteluun. Itse omin käsin tehtynä, johon kaikki kynelle kykenevät perheenjäsenet osallistuvat. Perheen omin voimin, lapsetkin mukana, etsitty joulukuusi on kauniimpi ja tuntuu arvokkaammalta kun ostettu kuusi. Siksipä lähtekäämme mahdollisimman moni joulukuusimetsään. Jos ei ole omaa metsää, niin sukulaisilta ja naapureilta voimme kysyä lupaa kuusen ottamiseen. Uskon, että he ilomielin antavat hakea joulukuusen metsästään.

Minkälainen on hyvä joulukuusi?

Joulukuusta etsittäessä joutuvat kuuset kovaan kauneuskilpailuun. Siinä synytään kuusi laidalta jos toiseltakin ennenkuin kelpuutetaan joulukuusen virkaan. Etsinnän ja valitsemisen tuloksena löydetään kuitenkin metsistämme jokaiseksi Jouluksi yli miljoona joulukuusta.

Suurin hylkäämisen syy on kuusen liian nopea kasvu. Nopeasti kasvanut kuusi on harvaoksainen, läpinäkyvä suutarin joulukuuseksi kutsuttu roippelo, johon mahtuu vain muutama oksakiehkura. Varmimmin hyvän kuusen löytää karuilta kasvupaikoilta, kuten puolukka- tai kanervatyypin kankailta. Paikoilta, missä puulla on ollut vapaita kasvutilaa ja joka puolelta tasainen puoli varjainen valon saanti. Ihanteellinen kasvunopeus olisi n. 20 cm vuodessa. Tasainen oksisto jossa oksakerkkien välisilmuista kasva-neet hennot oksat lisäävät kuusen tiheyttä.

Kuusta ei saa palelluttaa.

Omalla kasvupaikallaan kuusi kestää talven pakkaset. Autonkatolla viima moninkertaistaa pakkasvaikutuksen ja seurauksena on neulasten jäätyminen. Sisälle tuotuna pakkasen vaurioittamat neulaset varisevat nopeasti.

Kuusi tarvitsee vettä.

Kuusi valmistautuu talvehtimaan siirtämällä ravintones-teitä neulasista kuoren alle runkoon ja juuriin. Neulaset pysyvät kuitenkin sulina, vaikka puu ei yhteytä talvella, vaan polttaa yksistään neulasiin varastoituneita sokeriai-neita.

Sisälle tuotuna puu alkaa haihduttaa nesteitä. Siksi kuusi tarvitsee noin litran päivässä vettä. Näin "juotettuna" voi kuusi kestää varisematta 3-4 viikkoa.

Joulukuusen historiaa.

Kuusi on kasvanut Suomen metsissä todennäköisesti noin 4000 vuotta. Mutta joulukuusen historia on varsin lyhyt. Suomalaisten joulun viettoon on joulukuusi kuulunut runsaan sadan vuoden ajan. Joulukuusen kotimaassa Saksassa tiedetään joulukuusta käytetyn jo 1500 -luvulla. On mainittu, että joulukuusi on Lutherin lahja jälkipolville. Tämä käsitys on levinnyt Lutherin joulunviettoa kuvaavista maa-lauksista luterilaiseen maailmaan.

Alunperin kuusi on ollut meidänkin kulttuurissamme lahjojen ripustamista varten. Siitä se on sitten saanut sijansa ja vakiintunut suomalaisiin tupiin joulukuuseksi.

On myöskin käsityksiä, että vuosituhansien takaisin uskomuksiin, joiden mukaan puu on ollut ihmiselle tai-vaan tolppa, taivaankannen kannattaja ja kaiken keskipiste ja siten palvonnan kohde Suomalais-ugrialaisten kansojen-han tiedetään palvoneen puita.

Mene ja tiedä. Uskotaan nyt kuitenkin, että kuusen jaloin tehtävä on olla joulukuusena.

Onni Ryynänen
Tuusniemi

Koulumuistoja

Kansakouluajanani 30-luvulla käytiin koulussa myöskin lauantaisin, eikä ollut syys- eikä talvilomia. Perunannos-
tolomaa toki oli muutamia päiviä syyskuussa. Yläkoulua
oli neljä luokkaa samassa luokkahuoneessa. Alakoulussa
oli kaksi ensimmäinen ja toinen luokka. Kun alakoulu oli
n.s. supistettu koulu, selvittiin luokasta puolella vuodella.
Opettaja siirtyi toiselle koululle puoleksi vuodeksi ja tuli
taas seuraavaksi lukukaudeksi meille.

Tähän yhtäjaksoiseen koulun käyntiin toivat vaihtelua
koulun juhlat. Niihin harjoiteltiin ohjelmia opettajan oh-
jauksessa koulupäivän päätyttyä. Keskitalven tapahtuma
oli kylän kinkerit, joissa käytiin joka talvi. Kinkerialäksyt
opeteltiin, samoin virret. Kirkkoherran kuulusteltua läksyt
ja kanttorin laulatettua virret sai meidän koulu erikoismai-
ninnan osaamisestaan. Opettajan ansiota se oli.

Äitienpäiväjuhlat olivat tarjoilun puolesta sen ajan nyyt-
tikestit. Oppilaat kulkivat äitienpäivän edellä listan kanssa
keräämässä tarjoilutarvikkeita. Kuka antoi muniä, kuka
voita tai maitoa, harvoin rahaa. Ylimääräiset munat myy-
tiin kauppaan, näin saatiin puuttuvat vehnäjauhot ja soke-
rit. Vehnästä ja kuivaa kakkua leivottiin koululla. Kreppi-
paperista valmistettiin kukkia, niillä kukitettiin äidit juh-
laan tullessa. Ohjelmassa oli oppilaiden lauluja ja runoja
sekä perinteinen lasten yhteisesti laulamana: "Maan päällä
paikka yksi on, niin pyhä kallis verraton".

Koulun kevätjuhla, jota myös tutkinnoksi sanottiin, oli
sananmukaisesti tutkinto. Alkuvirren ja opettajan pitämän
alkurukouksen jälkeen oli uskontotunti, sitä oli harjoiteltu
jo ennen juhlaa. Tunsihan opettaja oppilaansa, kysyi siltä
joka osasi. Vieraiden seurattessa oppilaiden osaamista.

Tämän uskontotunnin jälkeen oli jotain lasten ohjel-
maa. Opettaja jakoi talven aikana pidetyistä raittiuskilpa-
kirjoitusten palkinnot, samoin urheilusuorituksista saadut
merkit. Urheilumerkkejä oli kolmea vaikeusastetta. Vä-
häisimmillä suorituksilla sai pronssisen, seuraava oli ho-
peinen ja arvokkain oli kultamerkki. Merkki oli vinoneliö,
jossa yläkulmassa aurinko säteillään valaisi merkin. Lai-
taa kiersi latinan kielinen teksti: "Men sana in corpore
sana" (Terve sielu terveessä ruumiissa).

Todistusten jako oli juhlan jännittävin osa. Todistuksia
jakaessaan opettaja kertoi kuka siirretään seuraavalle luo-
kalle, kuka saa ehdot jostakin aineesta ja kuka jää luokal-
leen. Tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun suvivirteen.
Kesäloma oli alkanut.

Mieluisin ja odotetuin juhla oli koulun kuusijuhla jo
itsensä juhlan vuoksi, mutta myöskin joululoman takia.
Jakoihan se loma syys- ja kevätlukukauden. Koulun joulu-
juhlaan tultiin perheittäin. Muita pikkujouluja ei ollut
kylässämme. Koulun kuusijuhlat olivat usein aamuhämä-
rän aikaan. Yläluokkaan oli tuotu suurikokoinen kuusi ja
koristeltu kynttilöin. Lasten silmät loistivat kilvan kyntti-
län liekkien kanssa. Luokkahuoneen laipiossa riippuva
öljylamppu ei häirinnyt kynttilöiden valoa. Alakoululaiset
olivat samassa luokassa juhlassa.

Juhla aloitettiin virrellä: "Enkeli taivaan lausui näin",
opettaja luki jouluevankeliumin ja piti rukoukset. Sitten
oli oppilaiden vuoro esittää ohjelmaa, jota oli harjoiteltu
pitkin syksyä.

Oli runoa, laulua, satua ja pieni joulunäytelmä. Tonttu-
leikit kuuluivat ohjelmaan. Lienee ollut joka jouluiset
leikit, Sinivuorten yö, siellä uuras työ, soihtut sammuu,
Hei leijailkaa, hei leijailkaa, te lumihuutaleet. Tarkoituk-
sella oli viimeiseksi jätetty leikki: "Pukki ovella kolkuttaa,
eikö jo sisään tulla saa". Ja eikös vaan se pukki tulla
kolkutellut kanssamme piiriä pyörimään. Mukanaan pu-
killa oli iso vasu täynnä pyöreitä pullia niin paljon, että
riitti kaikille lapsille. Ilo ja riemu oli yhteinen, sillä siihen
aikaan pulla oli harvinaista herkkua. Pian oli ohi se riemu-
linen hetki, koska muualla lapset jo odottaa pukkia. Ja
pukki poistui kiitoslaulun saattelmana: "Kiitos sulle oiva
ukki, lahjoitasti joulupukki. Taas kun päästään ensi jou-
luun, terve tullut meidän kouluun".

Opettaja jakoi vielä todistukset ja joululehdet, jotka oli
tilattu koulun kautta yhteistilauksena. Jouluvirren ja lop-
purukousten jälkeen alkoi hyvän joulun toivotuksin odo-
tettu joululoma.

Näitä aikoja muistellaan kaikuvat mielessä vanhan
joululaulun sanat, laulun jonka opetti alakoulussa opettaja
Aino Huttunen: "Hiljaa, hiljaa joulun kellot kajahtaa.
Kautta avaruuksien kaikuu laulu riemuinen, Jeesus tullut
on".

Sanni Koponen
Pajumäki

SOTAAN LÄHTÖ

Kesällä 60 vuotta sitten nuoret miehet lähtivät käskyn tultua Suomen armeijan leipiin. Leipä lienee ollut yhtä kova, kuin se lähti kotoa. Otsalle muodostui suuret kaarevat rypyt. Ohimoilla pompovivat suonet kertoivat ottilan, josta ei paljon kerrottu, pidettiin se salaisena.

Lähtö kosketti jokaista perhettä. Tiedottaminen asioista oli vaisua, mitä? missä?, milloin? tapahtuukaan. Tuumailivat, touhusivat, valmistellen eri tehtäviä kuntoon kotona. Heinätoissää tarvittavia välineitä oli kunnostettava. Lohutuna pidettiin kuitenkin sitä, että kyllä tämä menee syksyyn mennessä ohi ja tulemaan elonkorjuuseen.

Ei tulleet miehet syksyllä kotiin. Ei vielä seuraavanakaan. Syynä, että he asettuivat asemastaan Karjalan kannakselle. Metsäpirtti, Taipale, Vuosalmi. Siellä he tonkivat soita ja samoilivat metsissä ja kuuntelivat sodan ääniä.

Kirjeillä lähestyttiin kotijoukkoja. Koulutus oli nopea ja myös ylennykset. Ryhmänjohtajia tarvittiin uusia ikäluokkia kouluttamaan.

Isäni (Lauri Heiskanen) oli, turkulaisessa panssaritorjunta-osastossa ryhmän johtajana. Pitkä oli urakka pojilla, kun he lähtivät ylimääräisiin harjoituksiin 18.6.1941. Kotiin he palasivat 19.11.1944. Tässä on kuva sen ajan tuusniemeläisistä sotamiehistä. Vasemmalla ylhäällä olevaa miestä ei tunnisteta (kuka tuntee?) Toisena on Pasolan Abner Poutiainen, Kauniinniemmen Taavetti Holopainen, Kojanlahden Lauri Heiskanen, Kosulan Laheilan Antti Heiskanen. Alhaalla vasemmalla: Pasolan Pekka Heiskanen, Jäätsaaren Alapihan Antti Poutinen ja samoin Jäätsaaresta Heikki Miettinen.

Marjatta Holopainen
Tuusniemi

Kourlammin Ollin sotapäiväkirja

Kourlammin talo syksyllä 2001. Kuva: V.H.

Maanviljelijä Olli Miettisen muistiinpanoja 15.6.–10.7.1941. Olli Miettinen syntyi Tuusniemellä 21.1.1906 ja kaatui Pälkjärvellä 10.7.1941. Olli Miettinen, Kourlamin Olli, kirjoitti kesällä 1941 sotaan lähdön aikana pie-

6/7 Järvi Sumuntai aamuun heräsin koval-
liseen sumuntaan, aamu rauhoon, sillä a-
myy oli rauhoissa. Killo 10. oli pastoriin
nautaus pöytäruokaa, joka oli pöytä erikoinen.
Efter siinä seisotilla paperin värähtelyiden
takuu Jekstin aiheesta sumat: Jhs Jhs
malg m puolell aamu, joka jo; pallo
meita vastaan. Päivä oli rauhallinen.
Lain Kotaa 2:si kirjettä. Ensimmäiset!

Olli Miettisen käsialaa sotapäiväkirjastaan.

neen muistivihkoonsa ajankohtaisia asioita. Kirjoitukset käsittävät sotaan kutsun 15.6. ja kaatumisen 10.7.välisen ajan. Olli Miettinen oli Kourlammin Kaarina Miettisen isä.

V. 1941

- 15/6. Sää oli sateinen ja kolea jolloin sain ensimmäisen hälytys käskyn, vaan se peruutettiin heti.
- 16/6 Olin kirkolla töissä.
- 17/6 Kotona
- 18/6 Sain käskyt niin miehille kuin myös hevoskortin jolloin oli siis molemmat taipaleella.
- 19,20,
21/6 Valmistelimme lähtöä, päättävästi ja tyynesti. Papat ampuili muutamia lähtö laukauksia. Lähtö tapahtui Juhannus aattona varhain klllo 02.05. Olimme Ohtaansalmen lossilla menossa, hieman kolea yö. Matka sujui hyvin, paitsi auto kuskimme oli lopen väsynyt joten, auto tahtoi mennä omin päin. Tulimme Kontiolahdelle aamun jo hyvin valjettua. K:llo 08,20.oli jo telttamme pystyssä, ja sitte me painuimme maate koko yön jälkeen. No niin olimme siis täällä kaukana "Kunnailla Karjalan" odottamassa Juhannusta Suomen lipun päivää ja odotimme mitä tuleman pitää 21 pv. olin kotona saunassa jolloin Eino Juho oli myös kylpemässä, sain kumminkin puhelin sanoman palata takaisin, mutta kaikki oli rauhallista, 22 pv. klllo 12.00 piti Hitler puheen jossa hän julisti sodan alkaneeksi! Suursota! Suursota tosiaan oli alkanut. Päivä oli puoli pilvinen, tuuli pohjosesta. Poikien mieliala rauhallinen, ei mitään hätäilyä, kaikki tyytyi osaan- sa täysin sotilaan kaukana muusta maailmasta, omaisista, y.m:sta. Miksi? Miksi juuri näin ja taas Suomen kohdalla?
- Aatto iltä meni hyvin rupesin maata klllo 13. ja heräsin n 17, jonka jälkeen peseydyin ja ruokailin sekä rupesin jälleen nukkumaan. Tyyni ja lämmin ilma.
- 24/6 Juhannus päivänä heräsin klllo 4 vaan sitte vielä jatkoin 6 saakka päivä oli vähän koleahko, vaan se meni vaan kaikessa hiljaisuudessa ilman suurempia tapauksia. Tänään tapasin Lauri Mustosen olin hänen luonaan kahvilla Lautalan Pekan kanssa. Iltahartaus k:llo 21.00. Juhannus siis taas on mennä vaikkakin hieman oudoissa ympäristössä, ilman kotiväkeä ja kotoista tuntua
- 25/6 Tänä aamuna meidän piti lähteä vaan se myöstyti että lähdimme vasta k:llo 19,00 ja olimme Kontiolahden asemalla 20,15. Tänään oli Joensuun pommitus jossa tuli autoon täysosuma? ja muutama tulipalo.
- 26/6 Eilen illalla lähdimme lastaamaan Kontiolahdelle, mutta lähdimme vasta 00,17 liikkeelle ja tulimme Hammaslahdelle 3,15. ja teimme telttamme Hammaslahden kauniille rannoille. Vaan jo k:llo 23,30 ne taas purettiin taipaleelle lähtöä varten ja -
- 27/6 00,30 lähdimme marssille, joka oli n 20 km pituinen ja vei Sortavalalle johtavaa tietä Murtoin kylään jossa taas pistettiin "talo" pystyyn. "Moloto-

vin" linnut katseli pariin kertaan mitä näkyy vaan tuskimpa ne huomasi meitä koska siitä ei ollu sen enempää. Matka oli erittäin kauniita Karjalan kun- naita järvineen ja vaaroineen mitä myöten matka tehtiin. K:llo 20,40 Molotof taas vieraili 3:la ko- neella päällämme tiedustelu lennoilla, ampuen muutamia sarjoja. Rupesin levolle n.21.tienoolla.

- 28/6. Päivä oli kaunis, pilvetön, Molotovi lensi jo aamu varhain yllämme tiedustelu lennoilla ampuen pari kolme sarjaa, ilman mitään tulosta illalla lähdimme jälleen uutta paikkaa kohti n 22 tienoolla kohti itä rajaa mieli alan ollessa reipas ja tyyni sekä usko Suomen oikeudelliseen voittoon. Huomenna lupa- si saksa antaa radio uutiset sotatoimistaan, saa nähdä ja kuulla mitä ne on.
- 29/6 Eilinen marssi oli pitkä ja melko lailla rasittava saavuimme majapaikkaamme n 6-7 vaiheilla jonka jälkeen rupesimme nukkumaan. Noin k:llo 11, kuu- lui kaukaista jylinää, aivan kuin tykistön toimintaa, vaan, en tiedä mitä se oli tänään on Pekan päivä vietimme Lautalan pekan päiviä poltimme Sevilla savukkeen ja sillä hyvä. Paikka on Petrovaara.
- 30/6 Tänä aamuna oli herätys k:llo 4.00 sillä olin vartio- päällikkö ja siinä kesäisen kauniin aamun koitossa pistin saunan lämmitä, joka olikin tarpeen pitkästä aikaa, ja niimpä sainkin kylpeä n.7 tienoolla. Uuno Holopainen oli myös toverina, samoin Kekäläinen Johannes. Jopa oli kaunis Karjalan kesä aamu! Samoin iltä.
- 1/7-41 Tänä aamuna ryssä jo lensi varhain yllämme siinä 4 tienoolla ja pudotteli muutamia pommia niin, että kangas raikui, vaan päivällä se ei lentäny ollen- kaan. Ohjelmassa ei mitään uutta.
- 2/7. Tänä aamuna oli "herätys" varhain sillä n 2.10. oli tykistö ammunta täydessä käynnissä kestäen n 3.15:ta ja n 3 aikaan tuli näkyviin turman linnut 8 kpl. vuoroin ampuen ja pommittaen saamatta aikaan mitään vahinkoa, en ainakaan tiedä. siis sota oli meidänkin kohdallamme hyvällä alulla! Kau- niina kesäaamuna sota! Miksi! Illalla muutimme Pusujoelle. Rajalle! Edessä Asia, Itä, saa nähdä mitä tuleman pitää
- 3/7 Puolen yön jälkeen sattui pieni partio kahakka josta kuului muutama p:k sarja sekä muutamia ykkös laukauksia Muuten, ei mitään uutta, lämpönen ilma. vaan
- 4/7. Yö kului rauhallisesti. Päivä oli kaunis kesä päivä. Muutama lyhyt sarja kuului silloin tällöin rajalta. Tupakka joka jo oli vähissä jo monta päivää, väheni vain yhä vähemmäksi. vaan siinä se vain meni vaikka, se alussa se alussa syletti pitkään
- 5/7 Noin k:llo 2,15. heräsin teltassa siihen kuin oma patterimme, ampu, ensimmäiset laukauksensa ke- säisen kuulakkaassa aamussa joita seurasi toinen, kolmas, — joka vähitellen taukosi klllo 3.00 men- nessä. Päivällä kävin Petrovaarassa kuormastolla

jolla reissulla heitin jää konttini. suloinen tuntu! Iltapäivällä pojat puhui hyökkäyksestä jonka pitäisi kohta alkaa. Tasan kello 20 pojat lähetti muutamia "pakettia" naapuriin joka ei ollut niihin kai oikein tyytyväinen, vaan vastaili samalla tapaa mutta laimeasti. Ei muuta, erikoista.

6/7. Tänä sunnuntai aamuna heräsin tavalliseen sunnuntai aamun rauhaan, sillä aamu oli rauhaa. Kello 10. oli pastorin hartaustilaisuus, joka oli siitä erikoinen ettei siinä veisattu rajan läheisyyden takia Tekstin aiheena sanat: "Jos Jumala on puolellamme, kuka voi olla meitä vastaan." Päivä oli rauhallinen. Sain kotoa 2:si kirjettä. Ensimmäiset!

7/7. Yön nukuin rauhallisesti, samoin aamuun kello 10 saakka. Iltapäivällä 3-4 välillä satoi joten olimme teltassa melkein jokainen. Saimme kuulla radiosta, että viholliskoneet on pommittaneet kotiseutua joka tuntui vähän oudolle. Samoin iltasella vihollinen ampui muutamia k.r.h. laukauksia sinne tänne saamatta mitään, aikaan. Iltasella oli väärä hälyytys jonka mukaan olisi pitänyt päästä tälle puolelle, vaan se oli huhua

8/7. Tämä päivä kului kaikessa rauhassa. Tosiaan, oikein kesäinen heinäkuun päivä, tarina kulki kaikessa siviili asioissa, muistamatta lainkaan, että ollaan rintamalla, rajan pinnassa kunnes vihollis kone pörräsi päällämme, johon joku sanoi "taas lentää, faneri tuusa". Tämän suloisen kesäillan sotki vihollinen ampumalla 2-30 ammusta, jotka paukkeellaan sekoitti tunnelman.

9/7. Tämän aamun varhais tunteina vihollinen ampui useita laukauksia johon heräsin, koska ne paukkui verraten lähellä. Samoin laukausten vaihtoa rajalla. Myöhemmin päivällä oli pohjois suunnalla raskaan tykistön toimintaa, jyrysten aikalailla.

10/7. Kello 2,10. Ilma vallan suhisi ja vonkui ammusten kiitäessä puolelta toiselle johon heräsin ja tätä kesti n 3:n saakka jonka jälkeen rauhallista Päivällä saimme käskyn lähteä, eteenpäin, kohti tuntemattomia teitä. Kello 3n piti olla valmis.

Päiväkirjan lopussa on lisäys:
Kuolettavasti haavoittui 17.50
Joukkueenj. Niemelä P
Alik. Heiskanen Janne
ja monta muuta oli läheisyydessä tapauksen sattuessa.

☆☆

Rippikoulumuisto

Ollessani rippikoulussa lähes 50 vuotta sitten, sitä käytiin Tuusniemellä kuten muuallakin neljä viikkoa kokopäiväisesti, kaksi viikkoa syksyllä ja kaksi keväällä. Tätä ennen piti käydä kylän kinkereillä, jossa jo jotain kristinopista kyseltiin.

Pitäjän kaikki rippikoululaiset kerääntyivät kirkonkylälle, sillä koulua pidettiin kirkossa, seurakuntataloa ei tuolloin ollut. Vaikka rippikoulu pidettiin tytöille ja pojille eri aikana, yhteinen ripillepääsy oli juhannuksena. Meitä poikia oli yli 50 eri puolilta pitäjää.

Tuusniemen rippikoululapset Juhannuksena 1955. Rippikoulu pidettiin erikseen tytöille ja pojille, mutta konfirmaatio oli yhteinen. Oikealla kanttori Kauko Mikkonen, pastori Aarne Kankkunen ja kirkkoherra Lennart Vapaavuori. Kuva: V.H.

Omassa rippikoulun käynnissäni oli tavallisuudesta poikkeavia piirteitä, joita on mukava muistella. Syksyn urakka oli jo suoritettu ja kevään koulu edessä touko-kesäkuun vaihteessa 1955. Kirkkoherra Lennart Vapaavuori, kappalainen Aarne Kankkunen ja kanttori Kauko Mikkonen antoivat opetusta Tuusniemen kirkossa. Elämäni oli tullut ongelma, sillä minun olisi pitänyt olla kahdessa paikassa samanaikaisesti. Minulle oli nimittäin luvattu, että pääsisin Pesäpalloliiton valtakunnalliselle viikon kestäväälle "Kärppä" -leirille Kuortaneen urheilupistolle. Pesäpallo oli tuusniemeläisten suuri hobby ja olin innokas lajin harrastaja. Pahaksi onneksi leiri ajoittui toiselle rippikouluviikolleni. Ajattelin asian järjestyvän, kun pyydän kirkkoherra Vapaavuorelta luvan olla poissa tuon viikon ajan. Olihan Lennart Vapaavuori kirjoittanut useita poikakirjoja, joiden päähenkilönä oli urheilijapoi- ka. - En saanut lupaa ja olin syvästi pettynyt kirkkoherran jyrkän kielteiseen kantaan. Rippikoulu oli hänen mielestään tärkeämpi asia.

Kerroin asiasta vanhemmilleni ja mietimme äitini kanssa, mikä neuvoksi. Sattumalta sain kuulla, että kansa- ja rippikolutoverini, Nissisen Tauno, on saanut rippikoulusta viikon loman mennäkseen työhön Liistelahteen, propsin- ja tukinkuorintaan. Vapaavuori oli toiminut Tuusniemen kirkkoherrana vasta vuoden ja äitini, niin kirkkokuorolainen kuin olikin, ei häntä juuri tuntenut. Äitini Lempi soitti rohkeasti vai olisiko peräti käynyt, kirkkoherran puheilla vedoten Tanen propsinkuorintalomaan. Kirkkoherra Va-

paavuoren ajatus asioiden tärkeysjärjestyksessä oli, että totta kai työteko ylittää pesäpalloharrastuksen. Joka tapa-
uksessa sain kuin sainkin luvan lähteä leirille, jota olin
kauan odottanut. Evästykseksi matkalleni sain kehoituk-
sen tutkistella katekismusta. Kuortaneen urheiluoipiston
suuressa makuusalissa sitä hiukan salaa peiton suojassa
lueskelinkin.

Tane oli savottansa tehnyt ja minä palannut leiriltäni, mutta rippikoulu oli kohdallamme kesken. Kirkkoherra asui vanhassa, isossa pappilassa, jonne oli matkaa noin kolme kilometriä. Että rippikoulu tulisi kohdallani käydyksi, kutsui kirkkoherra minut pappilaan seuraavalla viikolla puolenpäivän maissa ja piti minulle pari tuntia rippikoulua. Näin tapahtui muistaakseni neljänä päivänä. Pappilaan meno jännitti, olihan siellä oltava pari tuntia kirkkoherran silmien alla. Kokemus oli kuitenkin myönteinen, sillä kirkkoherra jutteli tarinatyyliin ja minä kuun-

telin. Tunsihan Vapaavuori poikien mielenliikkeet. Pari kysymystä kuitenkin kuului asiaan. Viikon kuluttua hän katsoi Tanen ja minun selvinneen rippikoulusta.

Jälkeenpäin olen ihmetellyt, miksi ainakin kerran, mennessäni pappilaan, Tane tuli minua vastaan. Hän tuli siis rippikoulusta, joten kävimme pappilassa eri aikoina. Kirkkoherran ajankäytön kannalta olisi luullut olevan järkevämpää kutsua meidät samanaikaisesti ja yhdessä meidänkin olisi ollut mukavampi mennä. Kenties kirkkoherra ajatteli, että antaapa tiedon levitä: Rippikoulusta ei helpommalla pääse, vaikka on saanut lomaakin, päinvastoin joutuu isoon pappilaan yksityisopetukseen. Seurakunnassa pidettiin kirkkoherra Vapaavuoresta, mutta hänen Tuusniemen aikansa jäi valitettavan lyhyeksi, vuodesta 1954 helmikuuhun 1957. Hän kuoli yllättäen vain 45-vuotiaana. Pitäjässä kerrotaan vieläkin tarinoita kansanomaisesta ja huumorintajuudesta kirkonmiehestä.

Pentti Rissanen, Vilppula

[illegible]

Naapurit kohtasivat

Olavi Nissinen v. 1949.

asiassa kulkusmiehet. Petipaikan sain yläpetiltä. Alapetil-
lä nukkuivat kauemmin kämpällä olleet.

Kohdallani alapetillä nukkui vanhahko mies, ikää lie-
nee ollut noin kuusikymmentä vuotta. Alkuunsa tarinoim-
me vain vähän, lähinnä päivän tapahtumista, mutta ajan
kuluessa tarinoiden aiheet lisääntyivät. Olin tietoinen siitä,
etteivät Lapissa työskentelevät jatkät kysele sitä, mistä
itse kukin on lähtöisin. En kysellyt häneltä eikä hän minulta.
Päivät ja viikot kuluivat, ja hän kertoi olleensa Lapissa
yli kolmekymmentä vuotta käymättä kertaakaan synnyin-
seudullaan. Hän kertoi olleensa töissä Liinahamarissa
saakka, hankkien itsellensä "Pohjolan elinkautisen" titte-
lin. Eräänä iltana, kun juttelimme kaksistaan, hän yks kaks
kysyi minulta, että mistäs Sinä olet lähtöisin? Sanoin
hänelle syntymäpaikkani. Vastaukseni aiheutti hänessä
lievän säikähdyksen. Pienen ajan kuluttua hän muutti
puheenaihetta. Ihmettelin hänen käyttäytymistä. Se jäi
painamaan mieltäni. Asia selvisi minulle eräänä lauantai-
iltana, kun hänen kanssaan istuimme saunan pukuhuo-
neessa kahden ja tarinoimme. Hän otti puheeksi minun

syntymäpaikkani ja sanoi, että me sitä taidamme olla naapurin poikia. Olin hämilläni, ja ihmettelin hänen sanojaan.

Niin hän siinä Tammilammen saunan pukuhuoneessa selvitti minulle syntymäpaikkansa ja miksi hän nyt on täällä "elinkautisena". Hänen selvityksensä jälkeen totesimme sen, että olemme naapurin poikia. Syntymäpaikkojemme väliä oli vain vajaa puoli kilometriä. Miksi hän nyt oli täällä Lapissa "elinkautisena" käymättä kertaakaan syntymäpaikoillaan, johtui hänen sanojaan lainaten "ihanan katkerista muistoista". Ne ihanan katkerat muistot olivat syntyneet siitä, kun hän oli nuori ja kohtasi erään tytön, ja siinä kävi sitten niinkuin kävi. Tyttö ilmoitti, että "väki lisääntyy". Silloin hän lähti Lappiin ja on siitä lähtien ollut yhtämittaisesti täällä. Sovimme, etten asiasta suuremmasti huutele. Lupasin selvittää seuraavan kerran syntymäpaikallani käydessä, miten äiti ja lapsi voivat. Päätimme, että myöhemmin lähdemme yhdessä käymään syntymäpaikoilamme. Se ei kuitenkaan toteutunut hänen "kiireidensä takia". Syntymäpaikalla käyntini yhteydessä selvisi se, että äiti voi hyvin ja lapsi on sijoittunut yhteiskuntaan tehden työtä vastuullisesti vastuullisella paikalla. Kerroin nämä tiedot hänelle. Hän kuunteli niitä kiinnostuneesti ja oli tyytyväinen saamiinsa tietoihin. Vuodet ovat kuluneet ja hän on jättänyt kirveensä kannon viereen. Hänen viimeinen leposijansa on Rovaniemen hautausmaa, jossa hän odottaa uuden aamun nousua ja uutta pölläpalstaa erämaan laidalta. Niin myös hän, jonka kanssa syntyvät "ihanan katkerat muistot", nukkuu viimeistä untansa kotiseutunsa hautausmaalla.

Olavi Nissinen
Ylitornio

[illegible]

Sanontoja

Jäläki mielellä ei tie mittää.
Heittää, kun myrskyssä venettä.
Ahven paistain parempi särki suolassa somempi.
Käynyt matkasa sannoo, käymätön ei kun aatteloo.
Monta on vaevanen vaella.
Lupahan se on leikkiä laskee, mutt ei tarviis virnistellä.
Suku tulloo, toinen männöö, mua pyssyy paikallaan.
Lapsii huastaa minkä ymmärtää.
Sillä on lapsen miel ja lampaan ajatus.
Iänetön on bulluista viisain.
Mies on hävinnyttiin, yrittänyttä ei moitita.
Siitä puhutaa, mistä pietään.
Ei siinä jää hattu kannonpiähän jos on paljon lapsia.
Ei pie ruveta hurjan vasikan kanssa kilivan juoksuun.
Vanahimpaan kantoon se tulj ensiks' isketään.
Jo on kummat kuulumassa, kun on herrat beilumassa.
Ei oo hyvän paljouvesta kunhan se on kääpystä.
Ei se korppi pesten valakii, on se niin valakeita suoloja nähny.
Ei se tyhjä säkki pysy seisallaa.
Viikon virsua pittää, kuka paikata taitaa.
Autuas on auttaja, autettava autuaampi.
Ei se vanaha valehtelee, se vaa muistaa viärin.
Jumalassa se on juoksun miärä, Luojaassa lopun asetus.

Koonnut Sanni Koponen

☆☆

PAJUSAARI ON TUUSNIEMEN VANHIMPIA ASUTTUJA TALOJA

Nälkävuosina 1867–1870 asusti saarella Matti Holopainen (hoito Matti). Kerjäläislaumoja ohjattiin Pajusaareen kunnankin taholta. Matti järjesti kulkijoille jonkinlaista ruokaa ja lääketäkin. Kuolema oli jokapäiväistä, useitakin kuoli vuorokauden aikana.

Tämän oivalsi myös sielunvihollinen "piru". Se rupesi nauraa säksättämään Pikkupappilaa vastapäätä olevalla jyrkällä kalliolla. Etenkin kevättalven kuulaina kuutamöinä, nauru kuului usein voimakkaastikin. Piru vaati osansa kuolevien sieluista.

Tätä naurun säksätystä kuului vuosia. Siihen aikaan asui pappilassa seurakunnan virallinen apulainen pastori Henrik Pöyhönen. Hän lähtikin eräänä kuutamoyönä hiihtäen kalliolle. Sitä ei tiedä kukaan, minkä sopimuksen hän teki naurajan kanssa, mutta sen jälkeen ei kalliolta ole naurua kuulunut.

Kirjoittaja haluaa pysyä nimettömänä

Ajatuksia ihmiselämästä

Elä elämäsi ikään kuin se olisi elämisen arvoinen, niin huomaat, että niin se onkin.

Kaarlo Marjanen

Kielteinen elämään suhtautuminen on sydämen saituutta.

Kerttu Wanne

Lepo, toivo, tyytyväisyys ja kohtuullinen ilo pitävät ihmisen terveenä ja vielä toisinaan parantavat sairaankin.

Elias Lönnrot

Hyvä on pyrkiä kaiken ymmärtämiseen, muttei suinkaan hyväksymiseen.

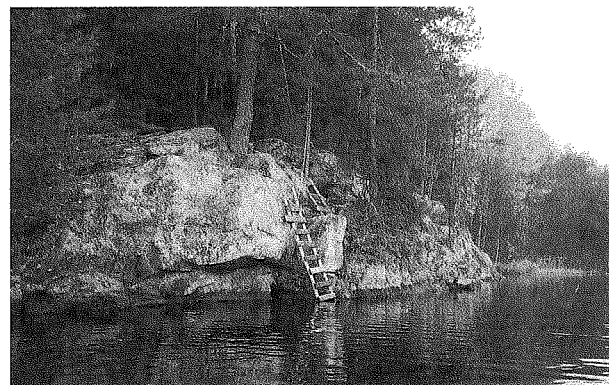
Sylvia Kekkonen

Pysähdy ja ole hiljaa ja kuuntele. Maailman äänet eivät ole vain pahuuden ja tyhmyyden ääniä. Kaikkialla humisevat myös hyvät äänet, mutta niitä voi kuulla vain se, joka pysähtyy kuuntelemaan.

Toivo Pekkanen

Jos sie ossaat laulaa, nii hyrehi hiljaksee. Se pittää mielen keviän. Sillee sitä täytyy mielenrakettiaa toimittaa.

Väinö Linna

Pikkupappilaa vastapäätä sijaitseva jyrkkä kallio kuvattuna lokakuun lopussa 2001. Kuva: Liisa Rissanen.

Vihtaniemen joulu

Joulupukki ajaa karautti lihavan poronsa jälle Tuusniemen meijerin rannasta. Oli komea iltapäivä ja aurinko kuului punertavana lännen puoleisen taivaanrannan takana, ilma oli upea. Myös pukin tunnelma oli upea, tämä olisi viimeinen keikka tässä hommassa, eläkepäivät olivat viimein koittaneet, Azoreilla odotti nuori japanilainen vaimo ja luxushuvila. Poro pantaisiin lihoiksi heti huomenna, mutta sitä ei voinut mitenkään sille kertoa, sillä sen ajomotiivaatio olisi kärsinyt pahasti.

Kuva: Onni Ryyänen

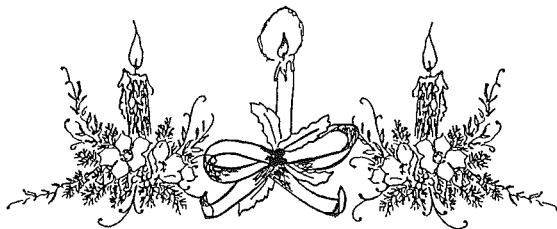
Joulupukki ohjasi poron Soukan vasemmalta puolelta kohti Vihtaniemeä. Ihan kärjessä oli ensimmäinen käyntipaikka, harmaa talo ja paljon lapsia. Ihan mukavia ne olivat, mutta kerran oli yksi pukkia purrut, vai oliko se sittenkin lapsijoukon keskellä piillyt koira? Mutta se piti kai ottaa kiintymyksen osoituksena.

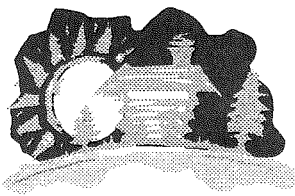
Pukki seuraili rantaa. Tässä sen talon piti olla, mutta valoja ei näkynyt. Hän jätti poron ja reen jälle ja tallasi rantakinokseen. Rantasauna nökötti yksinään, ei ollut polkua talolle, ei ollut liikettä talossa, talon katto oli sortunut. Mitä oli tapahtunut? Nyt oli mentävä Arvi Tirkkoselle kysymään, kyllä siellä tiedettäisiin.

Ei ollut liikettä Tirkkosellakaan, pitkä talo pimeänä, mutta rannassa monta uutta mökkiä, josta muutamista loisti valo, mutta ne olivat pukille outoja. Pukki hortoili rannoilla hätäpäissään. Ei ollut liikettä Kertulla, ei Kammosella, ei Eteissaareissa. Mutta yksi mies käppäili mökinsä luona rannalla, Hurtti Peemonen oli tullut joulunviettoon.

- Minnekä se pukki ajelee? Hurtti kysyi.
 - No mitäs luulet tämmösenä iltana? Lapsille lahjoja, mut kun ei ole taloja eikä lapsia. Ja vielä ois viimeinen keikka, että pääsis eläkkeelle tästä.
 - Ei tiällä ou mittään lapsia, keski-ikäisiä ukkoja ja akkoja niinkun minäkii, sanoi Hurtti.
 - Et sinä taija muistoo kun kävit meillä neljäkymmentä vuotta sitten ? Hurtti jatkoi.
Huusit että hilipatarimpsis ja tanssit meidän äitin kansa.
 - No kävikö pahemmin ?
 - Eipä siinä muuta kun vesisuavi kuaui ja kissa säikähti ja purasi isältä korvan.
 - Ei sen pahemmin. No olin minä ottanna sitä merivettä vähä kun oli niin helekutinmoinen viima tuossa Vihtaniemen käressä. Ei muuten ou tapana.
 - Oli miten oli niin lapsia tiällä ei nyt ou.
 - No mittees minä sitten tien? Pulukassa on rekka-kuorma tavaroita, on wäppiä, barbia, pelikonsolia ja sitten vanahanaikasta nukkeekin, ja mitähän lie vuatetta. Ei sulla ois lapsia, ota sinä nuo!
 - Minun lapset on jo aikuisia. Mutta voinhan minä tuosta Wsoppia ottaa pullon ja akalle toisen, oteetaan saunan päälle. Eläkä sinäkää ota ennee, tuo sinun nenäs punottaa jo, vai viimako se ?
 - Ja missee tiällä on se Liisa ?
 - Mikä ihmeen Liisa, kysyi Hurtti.
- Hurtti luki ihmeissään pukin antamaa kirjettä.
- Pukki hyvä, tuo meille Juurikkaniemen lapsille paljo lahjoja jos liikennöi niin vähä Vihtaniemennii lapsille. Liisa 10 v.
 - Nyt pukkirukka on tainna pahasti erehtyä. Katoppa vuosilukuva. Siinä on kaksikymmentäyks ja nyt on kakstuhatta yks.
 - Elä nyt pienistä mäkätä. Mittee se kaheksankymmentä vuotta sinne taikka tänne ?
 - Eihän se sinun Metusalemin ijässä mittään. Mutta nyt sinä mää ja kippoot tuon kuorman Lassilan Liisan pihhaan, se assuu nyttii tuossa suunnassa, mänet rohkeesti sissään ja sanot että anteeks kun ollaan myöhässä mut nyt suat lahjoja korkoin kansa!

Tapio Räsänen
Hämeenlinna

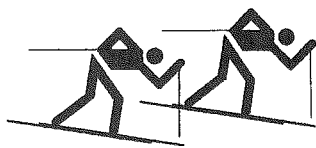

ENTISET MÖKKISAARELAISET MUISTELEVAT TUUSNIEMI AIKAANSA

Ensimmäisenä mökkimatkallamme meillä oli kiire maalaamaan ostamaamme mökkiä. Ruskea, ruskea piiloutuu maastoon hyvin, oli ajatuksemme. Siitä se lähti, mökkiseikkailumme Myhkyrin saareessa Juojärvellä.

Ensi mökkimuuttokuormamme sattui syyskuun kauniiseen, mutta myös tuuliseen päivään. (Tai illansuuhun, olihan meillä mökille matkaa vain 500 kilometriä yhteen suuntaan.) Lastasimme pienen avoveneeseen laatikoita ja ison hyllykön. Hyvä kun vielä itse mahduimme kaiken sen tavaran keskelle. Rannassa katselimme järvellä olevia pieniä vaahtopäitä, mutta mökille oli päästävä. Tästä reissusta tulikin ajallisesti pisin venematkamme. (normaalisti venematka kesti noin 15 minuuttia) Kahden tunnin keikuttelun ja vaahtopäiden kastamana löivät hampaamme loukkua ja jäsenet tuntuivat jäykiltä. Viisas kapteeni ohjasi pienen aluksensa viittä vaille pienen saaren poukamaan. Kassista kuivia ja lämpöisiä vaatteita oli saatava päälle ja nopeasti. Ja taas matkaan. Löytyihän se oma saarikin lopulta ja kirjahylly pääsi uuteen kotiin. Nuoripari oli tämän jälkeen aivan haltioissaan. JEEE, tässä sitä on jotain, kunnon haastetta kaupunkielämän vastapainoksi.

Syksyn jälkeen päätimme tulla talvilomalle Ikiomaan saareemme. Ajoimme eri reittiä nyt talvella, koska venepaikka oli järven toisella puolen. Jätimme auton tien poskeen ja laitoimme monet jalkaan. Ja hiihtäen menoksi. Oli kiva pieni pakkaneen ja aurinko paistoi mukavasti iltapäivän paistettansa. Järvi ja sen saaret näyttivät aivan eri näköisiltä näin talvella. Ja seutukaan ei vielä ollut oikein tuttua meille. Optimistisina hiihimme lähimmän saaren luokse jota epäilimme omaksemme, mutta läheltä katsottuna niin ei ollutkaan. Hiihimme ja hiihimme, mutta omaa saarta emme nähneet. Aurinko alkoi jo laskea taivaanrannan taakse, pakkaneen tuntui kiristävän. Pikku hiljaa huumori vaihtui totiseksi hiihdoksi. Missä yövyimme? Ei ainakaan järven jäällä. Tuttuja meillä ei vielä silloin ollut koko paikkakunnalla

eikä liioin sukulaisiakaan. Olimme juuri antamaisillamme periksi, menisimme hotelliin yöksi, maksaisi se mitä tahansa. Edellyttäen että löytäisimme vielä autolle. Sitten se tapahtui, illan hämärtyessä oli taivaanrannan horisontissa jotakin tuttua. Saari ja siellä tuttu kylmä mökki. Säästyivät pä hotellirahat sillä reissulla toiseen kertaan.

Seuavaana kesänä halusimme maalata kiiltävän peltikaton sammaleen vihreäksi. Emäntä katseli pää kallellaan ja suu supussa kun isäntä maalasi varvastossut jalassa peltikattoa. Ei siinä auttanut puhua työturvallisuudesta mitään, olisi saattanut jäädä koko katto pian maalaamatta

Kesän kuluessa päätimme tehdä kompostin, kiitähän saisi oivaa multaa tulevalle mansikkamaalle. Raivasimme paikan ja teimme pienen laatikkokehikon. Siihen sitten risut ja männynkävyt ja vettä, paljon vettä päälle. Samana kesänä näimme ensimmäisen ei toivotun eläimen saareessa. Kyykäärmeen. Se pääsi hengestänsä saman tien kun olimme havainneet sen. Taikauksisina hautasimme sen kompostin alimmaiseen kerrokseen, niin etteivät vaan sen kaverit löytäisivät sitä. Ties vaikka käärmeen toverit tulisivat kostamaan meille sen kuoleman, ajattelimme.

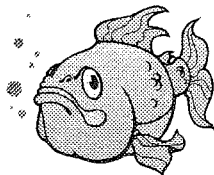

Mansikoita, ihania punaisia mansikoita ja omasta saaresta juuri poimittuna. Kaupasta multaa, oikein kunnon valmiiksi lannoitettua multaa ja hivenen hiekkaa sekaan. Mansikkapeitto ja oikeat tautivapaat taimet. Siinä ainekset jolla syntyy hyvä mansikkamaa. Ja vettä riittää järvessä, kun vaan jaksaa kannulla kantaa. Kyllähän sitä yritti, kun ajatteli makeita punaisia marjoja ja varsinkin itse kasvatettuja. Sadon aika sitten tuli, vain yksi punainen mansikka palkitsi työntekijänsä, muut marjat taisivat taivaanlinnut syödä. (?)

Nuorina ja optimistisina hankimme omenapuun saareen. Ensimmäinen oli raivattava kanervien, mustikka- ja puolukkavarpujen seasta suojaisa paikka. Hampaat ivessä saimme juuret revittyä

muutaman neliön alalta. Siinä sivussa kiskoimme kankea käyttäen muutamia kivenlohkareitakin ylös. Jotta puu saisi varmasti hyvän kasvualustan ja tuottaisi satoa myöhemmin, toimme juurelle kaksi isoa säkkiä hevosen paskaa mantereelta. Ja sitten odottamaan aikaa jolloin söisimme oman puun hedelmiä. Karu saari otti kuitenkin muutaman vuoden kuluttua voiton. Omenapuu ei kuulunut saaren luontoon, miksi ihmisen pitää aina yrittää omiaan.

Onnistuimmepa kerran saamaan pienen hauen katiskalla Juojärvestä. (Tämä oli suoranainen ihme, sillä monena vuotena meillä oli katiskat kuivalla maalla koko kesän.) Ensimmäisimmme kalasaaliistamme, mutta emme kuitenkaan olleet heti valmiit riistämään kalalta henkeä. Niinpä rakensimme rannalle kivistä pienen altaan, jossa ajattelimme säilyttää tulevaa

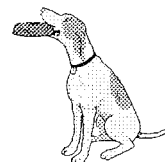
päivällistämme. Hauki viihtyikin hyvin aituksessamme useita päiviä, olihan vesi siinä sopivan lämmintä kun aurinko paistoi mukavasti. Sitten tuli päivä kuin ajattelimme tehdä siitä mukkean paistin. Haavi olalle ja fileeraus veisi kädessä astelimme kohti rantaa. Haavi oli sopivasti hauen yläpuolella, ja silloin se tapahtui. Silmänräpäyksessä oli päivällisemme löytänyt sen pakotien mitä emme olleet havainneet. Sinä ilta paistoimme jälleen HK:n coeur de filettä.

Mieleeni on syöpynt kuva kunnon kesälaineista. Jouduin jäämään yksin muutamaksi päiväksi saareen kun kumppanini lähti työmatkalle. Katselin kiiharilla hänen peräänsä kun laineet veivät häntä aallon harjalta pohjalle, silloin vene ja mies hävisivät kokonaan näköpiiristäni. Silloin ei vielä ollut kännyköitä yleisesti jokamiehellä niinpä en tiennyt pääsiko hän koskaan satamaan tai tulisiko edes takaisin. Ei se pelottanut. Lämmittelin saunaa ja katselin taivaanlintuja. Kuuntelin omia ajatuksiani ja annoin mielikuvitukselleni siivet. Sitä se täydellinen rentoutuminen on. Ei väliä mitä kello on, saati että tietäisi mikä viikonpäivä on meneillän.

Kesä vaihtui sykeksi ja nuoripari tuli mökille viettämään rauhallista syyslomaa. Jostain läheltä kuului moottorien jylinää vaikka maantie oli horisontissa. Metsätöitä. Toivottavasti eivät rakenna uutta erämaahotellia tänne saarten hiljaisuuteen.

Eräänä yönä kävi vilke. Naapurisaaren koirat olivat vapaalla jalalla. Niitä ei pidätelty märkä kannas, josta pääsi saaresta toiseen.

Pimeällä kivistä kävi hulina. Hulinoikoon, kyllähän ilta aamuksi muuttuu ja sitten nähdään. Unohdettiin että kylmälaukku oli kivistä joka kätkei eväsmakkaramme. Aamulla oli makkarapaketin kuoret repaleisina siellä ja täällä. Kabanossit ym. olivat huvennet isompiin ja nälkäisempiin suihin.

Sykeisin meillä oli tapana pestä vene mäntysuovalla puhtaaksi ennen laittamista talviteloille. Kurahousut jalkaan ja pumpulikäsiineet kumikäsiineitten alle ja työhön. Märkää ja kylmää touhuilua se oli. Aina kuitenkin saatiin valoisaan aikaan tavarat ja perämoottori autoon sekä vene huollettua.

Sitten Karvion kanavalle syömään ja lämmittelemään. Siinä vaiheessa tunsin aina saaneena lottovoiton, taas selvittiin. Viidensadan kilometrin kotimatka lämpöisessä autossa oli jo luksusta. Ei huolettanut vaikka vasta keskiyöllä olisimme kotona, purkaisimme tavarat autosta ja seuraavana päivänä menisimme iloisena töihin.

Seuraavana kesänä tulimme ensimmäistä kertaa illansuussa venepaikalle. Vene oli paikoillansa mihin olimme sen sykeillä kumolle jättäneet. Ei muuta kuin vene oikein päin, tavarat veneeseen ja perämoottori auton takakontista kiinni veneenperään. Kello oli jo puolenyön korvilla, mutta ei se mitään, olihan valoisaa ja hyttyset pitivät seuraa. Istuimme tavaroittemme kanssa veneessä ja kapteeni yritti vetää moottoria käyntiin. Ei onnistunut, ei onnistunut toisella eikä kolmannella eikä kymmenelläkään kerralla.

Moottorin vetonaru kun oli juuttunut pahasti kiinni jonnekin. Sinä yönä lenteli perhosia tyynellä järvenselällä, varmasti ne kuuluivat rannalle asti. Vettä alkoi pikkujäätä tihuttamaan. Ei siinä auttanut mikään. Airoilla oli melottava takaisin rantaan ja kosteat pussit ja nysäykät takaisin autoon. Perämoottori irti ja takaisin peräkonttiin.

Oli jo aamuyö, väsymys alkoi painaa, olihan meillä vain tavallinen työpäivä ja 500 kilometriä tulomatkaa takanapäin. Nyt oli sama mihin päänsä kallistaisi muutamaksi tunniksi. Aamulla pitäisi heti löytää perämoottori-korjaamo. Hoh hoijaa.

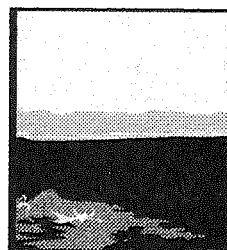
Sattuipa kerran niinkin, silloin kun kännykät eivät olleet vielä kovin yleisiä. Sovittiin treffit Tuusniemen rantaan. Mies tuli etelästä omalla autollansa aamupäivällä satamaan. Naista ei näkynyt missään. Mies odotteli ja odotteli ja ihmetteli missähän se nainen oikein viipyy. Katseli venettä ja huokaili. Lopulta kyllästyi koko hommaan eikä halunnut edes yksin lähteä saareen vaan istahti auton rattiin ja painoi kaasupoljinta. Nainen tuli iltapäivällä aivan eri suunnalta myös rantalaiturille ihmettelemään. Vene oli kiinni laiturissa, mutta miestä eikä autoa näkynyt missään. Mitäpä siinä muuta kuin istua alas odottelemaan. Aika kului ja kului. Olisipa nainen lähtenyt yksin saareenkin, mutta... kun ei jaksaa niin ei jaksaa vetää moottoria käyntiin. Onneksi oli auto. Eikun auton rattiin ja kaasua pohjaan. Siinä taisi yksi vuorokausi kulua kun ajeltiin ympäri Suomea ja arvuuteltiin missähän se toinen oikein luuraa. Kotipuhelimessa kun ei vastannut kukaan. (Onneksi käynnykät yleistyivät myöhemmin.)

Juojärven saari muutama troolari veti nuottaa muikkujen toivossa. Säännöllisesti ilmestyivät troolit saareen eteen iltana kuudenmaissa. Tukevalta kalliolta heräsi silloin tällöin mielenkiinto, mitähän ne oikein tekee ja missä asti käyvät. Rohkeana naisena sitten kerran päätin mennä jututtamaan laivan kipparia Tuusniemen rannassa. Kierreltyäni ja kaarreltuani sain kuin sainkin kysytyä. "Pääsinkö mukaan muikkuja vetämään" Sain myöntävän vastauksen. Jipii! Sovituksi lähdin satamasta troolin mukaan. Olihan se kaupunkilaiselle mielenkiintoinen matka. Yhtä asiaa jäin mieleessäni pohtimaan, ja mietin, saisinkohan siihen joitain muutosta. Minulle nimittäin kerrottiin että voisin tehdä tarpeen tullen pissihätäni laivankannelle, siitä se sitten huuhdottaisiin järveen. Itse miehistö lorotti pissinsä suoraan järveen. Minä olin aina pitänyt että Juojärven vesi on erittäin puhdasta, niin

puhdasta että otin juoma- ja kahviveteni suoraan järvestä. Nyt harkitsin vesikanisterin hankintaa.

Muutamien mökillä vietettyjen päivien päästä tuntui ettei muuta maailmaa ollutkaan. Radiosta kyllä kuului että jossakin on elämää, mutta Myhkyrin saarella ja Juojärvellä ei. Joskus joku veneilijä kiirehti horisontissa jonnekin. Aina kun kuultiin järveltä ääniä käytiin

kurkistamassa ikkunaista kuin suurikin ihme olisi ollut kyseessä. Oli päiviä ettei järvellä näkynyt ristinsielua. Silloin rupeesi ahdistamaan. Mentäisiinkö? Mennään. Sivistys, ihana Teboil ja kirjaosto. Siellä oli Hesari ja

muut päivän lehdet. Elämänlangat muuhun maailmaan.

Eräänä kauniina syyskuun päivänä päätti nuori mökin emäntä lähteä vaeltelemaan syksyiseen saareen. Oli mättäitä siellä ja täällä, puolukat tarjosivat punaisia marjojansa houkuttelevasti. Ota minut! Ne tuntuivat huutavan äänettömästi. Kyllä ahkerat kädet niitä mukaansa tempaisivatkin, ja niin askel ja mieli uppoituivat ympäröivään maastoon. Harmonian rikkoi jokin iso edessäpäin oleva ruskea möhkäle. Kiljaisu ja salamana 180° käännös tulosuuntaa. Sydän pompotti. MIKÄ SE OLI! Vilkaistu taakse paljasti että se jokin ruskea möhkäle oli pelästynyt vähintään yhtä paljon. Se loikki salamavauhtia päinvastaiseen suuntaan. Mökineukko ja rusakko olivat kohdanneet toisensa kirkkaalla auringonpaisteisella sammalmättäällä.

Olimme päättäneet rakentaa mökkiimme takan, oikean karhutakan. Sitä varten tarvitsimme tietysti tiiliä ja hiekkaa yms. Sopivasti talvi oli ollut kovin kylmä. Kunnon jääpeitto peitti sinä talvena Juojärven. Talvella oli jäällä ajeltu autoilla ja vielä pääsiäisenkin seudulla oli jääpeite paksu. (tiedustelimme asiaa paikallisilta asiantuntijoilta) Tulimme sopivasti puolenpäivän jälkeen Tuusniemelle, kaksi miestä ja yksi nainen. (minä). Aurinko paistoi sokaisevan kirkkaasti keväthangilla jäällä. Ajattelin jäädä rantaan odottelemaan

Tuuli ja Jouni Nuutinen omistivat tässä luonnonkauniissa Myhkyrin saarella olevan mökin ja koko saarenkin 12 vuoden ajan. Kuva: V.H.

Pikkuinen Jonna Nuutinen ei tule muistamaan Tuusniemen kesiään – oli vielä niin pieni.

että miehet veisivät nopeasti tiilikuorman saareen ja sen jälkeen menisimme yhdessä syömään. Katselin kuinka auto lähti lumipölytyn eteenpäin. Jotenkin he lähtivät vähän haasuun suuntaa, muistan ajatelleeni. Kului reipas tunti. Auto ja tiilikuorma tulivat takaisin. "Saarta ei ole enää missään", oli ensimmäinen kommentti. Eihän se nyt niin voi kadota, ajattelin loogisena naisihmisenä. Kai se on sitten minunkin uskallettava tiilikuorman kyytiin järven jäälle. Mennään sitten kaikki yhdessä pohjaan, jos niin on tarkoitettu. Saari löytyi ja tillet pääsivät määränpäähensä.

Aurinkoinen keli muuttui kuitenkin lumisateiseksi juuri kun olimme pois lähdössä. Tuuli ylti ja kunnon pyry yllätti. Autonrenkaan urat olivat häipyneet lumenalle kun olimme puolessa välin järvenselkää. Kiinnihän sitä jäätiin. Miehet työntämään ja minä yritin ohjailla. Onneksi rannalla olevasta huvilasta oli huomattu meidät ajoissa. Olivat seuranneet pyryn yltymistä ja huomasivatpa vielä senkin että jäimme sinne jumiin. Rannalta tultiin juuri sopivasti pikku traktorin kanssa pelastamaan meidät ja auto. KIITOS.

Takka valmistui ajallaan. Vielä piti saada väriä ja taustaa.

Sopiva maalari löytyi sattumoisin Espoosta. Sovittiin pikku maalaukskeikka

Tuusniemelle. Sovittuna

lähtöpäivänä taitelija halusi

rentoutua, luovuus kun vaatii sitä. Ensimmäinen pullo korkattiin autossa taitelijan pihalla.

Täydennystä piti hakea Tikkurilan alkosta. Matka taittui pikkuautossa kuitenkin hyvin. Perillä sattui monia kommelluksia, mutta KYK:sin ja

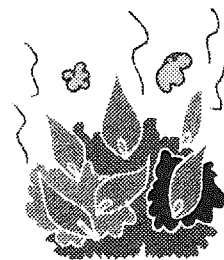
Puolarmetsän sairaalan kautta tultiin saareen uudelleen ja annettiin karhulle värit ja kotimetsä taustaksi. Yläkertaan maalari halusi ehdottomasti tehdä talvimaisen. Hänestä nuorenparin piti välillä vilvoitella katselomalla talvea ettei yläparvi syttyisi tuleen.

Eräänä talvena ajateltiin tehdä

riisusiivous. Valittiin kalenterista ajankohta jolloin se voitaisiin toteuttaa. Helmikuu tuli ja kovat pakkaset sen myötä. Hankia pitkin suunnistimme

jo tottuneesti saareen. Oli aurinkoinen ja kirpeää. (-20 °C) Riisut löytyivät hankien alta, olimmehan valmistelleet risujen polttamista jo edellisenä kesänä. Petrolia jääriseuille ja tulitikun tuikkaus siihen, ja jo leimahti.

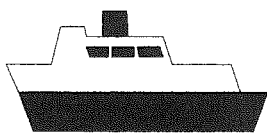

Sakea savu nousi saaresta yläilmoihin. Olisikohan tästä pitänyt ilmoittaa palolaitokselle? Eipä tullut mieleen moinen ajatus aikaisemmin. Pienennettiin roihuja, ettei palokunta tänne turhaan ekeysi. Eväinä savotassa oli tavanomainen lenkkimakkara ja limupullo. Siinä odotellessa jäättyivät eväämme jäämöhkäleeksi. Pikkuhiljaa alkoi sormia kipristää. Ja nälkä antoi ensimerkkejensä. Tuli lämmitti, mutta vain läheltä. Takapuoli oli jo jäätyä. Mökkiä emme edes yrittäneet lämmittää, olisi saattanut palomuri halkeilla, aprikoimme. Siinä sitä sitten hytistiin talvipakkasessa risujenpolttosavotassa. Kunnes riitti. Nyt autolle ja sassiin.

Seuraavana kesänä sitten katselimme talvista aikaansaannostamme. Tulihan sitä iso kasa poltettua, mutta vielä jäikin. Sopivasti tuli vesisateinen päivä. Nyt polttamaan loputkin riisut. Siinä sitä poltettiin ja kastuttiin ja oltiin kylmissämme ja kuumissamme. Riisut paloivat, mutta armoton kesäflunssa iski. Olikohan se sen väarti?

Tulimme sateisenkauden päätteeksi Tuusniemen laiturille. Missä vene on? Emme olleet uskoa silmiämme kuin näimme pienen Busterimme olevan "kaulaansa" myöten sukelluksissa. Oh hoh. Onneksi ei ollut koko vene moottoreineen päivineen mennyt Juojärvenpohjaan. Kerrankin sai äyskäröidä vettä oikein kunnolla. Ei millään pikku kipolla vaan ämpärillä. Se oli oikein kiva aloitus mökkilomalle. Muuten Busteri palveli hyvin. Jopa pikkuinen Jonna-tyttönen pääsi Busterin kyydillä saareen kahden kuukauden ikäisenä. Vauva nukkui turvallisesti Äidin rintaa vasten Kanga-repussa tuulessa ja tuiverruksessa. Äidin huoli oli kuitenkin suurempi avoveneessä isolla järvellä. Siitä selvittiin siirtymällä HT-veneeseen seuraavana kesänä.

Tulo Tuusniemen satamaan uuden veneen kanssa ei alussa ottanut sujuakseen. Päivä oli

kaunis, mutta tuulinen.
Laskettiin uusi vene
vesille ja kivuttiin hyttiin.
Kipparille kaikki oli uutta

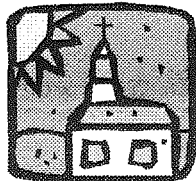
ja vierastakin. Tehtiin lähtöä laiturista. Aallot keikuttivat uutta venettä rajusti. Mamma puri hammasta yhteen ja yritti olla rohkea pieni lapsi sylissänsä. Juojärvi voitti. Takaisin laiturisiin. Nyt ei tämä mamma lähde yhtikäs mihinkään tällaisella ilmalla. Päivä menikin rannaessa odotellessa iltaa ja aaltojen tyyntymistä. Olkoon kuinka uusi HT-vene hyvänsä. Laiturilla olevat katseelijat luulivat veneen olleen tuuliajolla, niin pahasti oli se keikkunut aaltojen vietävänä. Illalla Juojärvi lauhtui, ja mökkiperhe pääsi saareensa.

Tytär ja äiti lähtivät kauniina kesäpäivänä päiväkävelylle Tuusniemen kirkko-alueelle.

Hautausmaat kun ovat rauhallisia ja hyvin hoidettuja paikkoja missä mieli lepää. Lapsi oli juuri oppinut kävelemään omilla jaloillansa. Voi sitä riemua kun sai juosta äitiä pakoon.

Hautausmaalla ei tarvinnut pelätä autoja ja näköetäisyys oli hyvä.

Äidistä oli mukava lueskella levossa lepäävien nimiä ja laskeskella menneiden immeisten elinvuosia. Ja lapsesta oli mukavaa

juoksennella sinne ja tänne pienillä jaloillansa. Yht'äkkiä äiti havahtui, missä tyttö. Ei avonaisia hautoja, ei ristinsielua, ainoastaan hautakiviä hyvin hoidetulla viheralueella. MISSÄ TYTTÖ, äidin sydän jo pamppailli, MISSÄ, MISSÄ? Kiireisiä askeleita, itkua kuului jostakin läheltä. Kymmenen metrin päästä äitiä oli kiviaita, sitä ei ensin huomaa kun katsoo eteenpäin. Aita laskeutuu noin puolitoistametriä alaspäin ilman varoitusta. Tyttö oli mätäkähäntä sammalmättäälle pudottuaan kiviaidan päältä. Onneksi lapselle ei käynyt muuta kuin säikähdys, ja äiti sai vain sydämentykytyksiä. Olisikohan jo aika merkitä jyrkänteet paremmin, varsinkin jos ne hämärtyvät maastoon liiankin hyvin.

Tytär ja äiti lähtivät päivänsä kuluksi katselemaan paikallisia kauppia Tuusniemen "kaupungissa". Tyttärellä oli juuri uhmaikä meneillään ja äiti oli opettanut lapsen pahoille tavoille. Juomaa Coca colaa. Olihan se mami nähnyt jossain kylttejä ettei juoman tai ruuan kanssa saa mennä kauppaan, mutta oliko

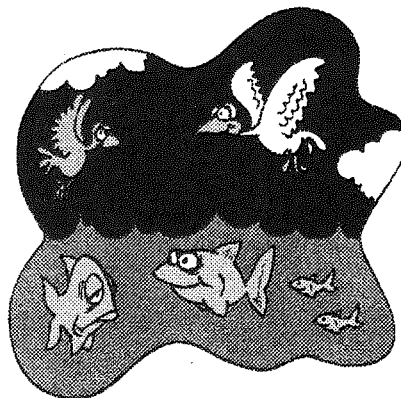
kyseisessä kaupassa juuri niitä kylttejä, sitä mami ei muista. Oli kuuma kesäpäivä. Äiti oli ostanut tyttärellensä pullon Cokista. Käveltiin pitkin kylän raittia. Tuolla voisi olla vaikka jotakin kivaa, ajatteli mami kun katseli paikkakunnan tavaramarketin ikkunasta ulkoa sisälle päin. Sinne!

"Annapas juomapullo äitille!" "Ei, ei, ei!", oli lapsen vastaus. Huokaus, pidä sitten. Tuonne, tuonne. Eikun tänne. ... Pullo lensi kaareessa ja colaa lenteli suihkuna. Vihannen naismyyjä syöksyi paikalle. "EIKÖ OLE..." Armoton tutkiminen alkoi, mitä kaikkea onkaan mennyt pilalle. Huokaus ja toinenkin. Onneksi miesmyyjä/kauppias oli ystävällisempi. Ostettiin pakosta isännän viiri että sopu säilyisi, vaikkei lipputankoa ole tänäkään päivänä.

Upeinta mökkeily aikamme olivat täysin seesteiset ja tyyntä päivät. Silloin Juojärvi on ollut peilityni, aika on ollut kuin uni prinsessan sadussa. Voiko maanpäällä enää taivaallisempaa olla. Se on syöpynt mieheni ikuisiksi ajoiksi. Toisaalta kun on nähnyt ja kokenut kunnan myrskät Juojärvellä, on se opettanut olla väheksymättä luonnonvoimia, olkoon niin teknologian aikakausi nyt kuin on. Kieltämättä kännykkä on hyvä apuväline, jos on virtaa ja kuuluvuutta. Vesi on kaiken a ja o. Se voi olla makeata, suolaista, puhdasta tai liikaista. Se voi myrskytä tai olla peilityni. Se voi kietoa ihmisenmielen pauloihinsa julmuudellaan tai kauneudellaan. Se on loppujen lopuksi aika arvaamaton.

Entiset mökkiläiset

Jonna, Jouni ja Tuuli

Oikein tehty olkipatja on paras patja?

Ennen sotia ja vielä sotien jälkeenkin oli maalaistalossa käytössä olkipatjat, pulsterit tai matrassiksi sanotut.

Olkipatja oli ainakin halpa ja kestävä käytössä. Patjan päällinen oli usein vihulaissäikeistä ommeltu tai pellava- ja liina (hamppu) langoista kudottu kotitekoinen pulsterinvuara yhden ja kahden hengen alustaksi sopiva.

Pulsterin täyttöä varten oli päällinen auki toiselta pitkältä sivulta. Täytteenä käytettävät ruisoljet olivat riihessä puituja suoria olkia. Oljet aseteltiin pieninä nippuina tyvipuolet vuorotellen kumpaankin päähän. Tähtikäpäät asetettiin ohuempina keskikohdalle vastatusten päällekkäin. Kun päällinen oli saatu täytetyksi sopivan paksuiseksi, ommeltiin kuvesauma kiinni. Näin pulsteri oli valmis

käyttöön. Aluksi se oli hieman liian paksu, mutta käytössä oljet painuivat litteämmäksi.

Pulsterit tyhjennettiin ainakin kaksi kertaa vuodessa. Päälliset pestiin ja vaihdettiin uudet oljet keväällä ja syksyllä, viimeistään joulukuksi. Olkipatjan päällä käytettiin riepukuteilta kudottua "alasvuatetta" lakanan alla. Lakana oli lyhyt, tyynyn päältä puoliväliin patjan.

Hyvät unet siinä olkipatjalla sai, varsinkin raskaan ruumiillisen päivätyön päälle. Herrasperheissä ei käytetty olkipajoja vaan lokki-, jouhi- tai vieteripatjoja. Eivätkö-hän nämä patjat sitten käytännössä olleetkaan niin hyviä, kun olkipatjaa yleisesti kiitettiin parhaaksi.

Sanni Koponen

Korpelan Himmelin Aino Pelkosen oljet eivät enää joudu olkipatjoihin. Ainin tasokkaita ja kauniita olkitöitä menee ulkomaille asti. Kuluvana syksynä niitä oli saatavana mm. Elävä maaseutu -messuilla Helsingin Messukeskuksessa. Kuva: V.H.

Martta Antrela

Martta Antrela s. 1932 Vätsilässä, asuu nykyisin Viinijärvellä, on julkaissut 1996 runokokoelman "Joulun alla". Kokoelma sisältää julkaisemamme runon "JOULUNALLA". Martta Antrelan mies on syntynyt Tuusniemen Enonsalossa, jossa he viettävät vieläkin kesänsä. Elämäntyönsä hän on tehnyt toimiessaan hierojana eri puolilla suomea.

Joulun alla

*Nyt on joulu joutumassa
piristäen pikkujuljia;
onhan jäänyt jällellemme
syksyn pitkät ja pimeät,
tummien iltojen ikävät*

*Nyt on eessä eittämättä
joulu kiireet jokahisen.
Pitäis päästä pullanpaistoon,
joulutorttyjen tekoon,
pestä pirtti puhtahaksi
sekä lahjoja laitella.
Pitäis kauppaankin keretä
ostamahan omaisille,
lähimmäisille lahjoja*

*Tää on tapa tämänpäivän,
antaa lahjoja rahalla.
Katsomatta kukkarohon
moni lankee lankoloihin,
katiskoihin kauppamiesten,
jota sitten joulun jälkeen
moni kovasti katuvi,
kun on maksut maaliskuulle,
toukokuullekin toisilla*

*Siksi sanon sisarille,
värssyn veljille viritän.
Anna lahja läheiselle,
mit ei markoilla mitata.
Ystävän käsi ojenna,
rakkautta rinnastasi;
se on paras pakettisi,
kaikkein lämpimin lahjasi.*

*Se ei kulu kiukauwessa,
vuosien varrella vähene.
Itsekin siitä iloitset.
Viell' on aikaa aattoiltaan,
joulujuhlahan jalohon,
sanomaan suuren synttjän.
Viell' on aikaa gjetella,
mieltä mitä tekisi.*

*Kiljentyiskö hetkiseksi
lähimmäisien lähelle
vaiko panis pyörimähän
raharuhtinaan riletin.
Mertaisi alinomaa,
yötämyöteki yrittäis,
jotta joulun joutuessa
reporankana rojotat.
Kukkaroas kopistelet,
"mattiko" massissas makajaa?
Velkavuori ja väsymys*

Tääkö joulusta jällellä?

*Vaiikk' ei pieneen pakettiisi
markkaa montaakaan menisi,
kun sen panet papereihin,
rakkauwella rakentaen,
hyvää tahtoa toivoen,
lämmittää se läheistäsi
ehkä sittenki enempi*

*Iso ilo itelläsi,
läheiselläs lämmin olo,
jos oot pannut pakettiisi
sydäimestäsi syvältä
liekin lämpimän lahjaksi*

Ranta tari

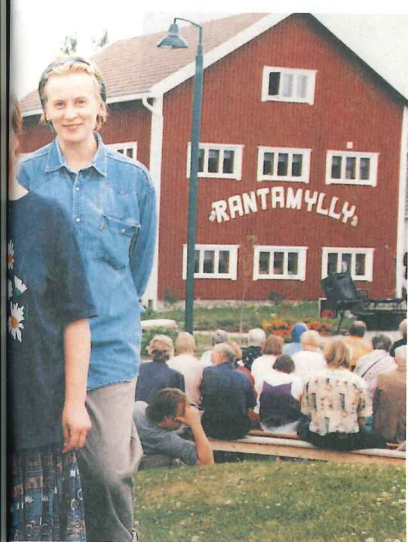
Viktor Klimenko Myllyttärien

vas. Pirjo Holopainen, Olli Kakkinen, Tuovi Tiitinen, Anniina Tirkkonen, Heidi Voutilainen

nyllyn naa

ana.

Eeva Tuunainen

Heli Tiitinen

Saara Toivanen

Tuusniemen suurimmat tilat

Vuonna 1930, 1931 ja 1932 on kerätty mm Tuusniemeltä Suomen Maatilat-nimiseen kirjaan kaikki ne tilat, joiden peltoala on ollut yli 25 ha. Niitä on 10. Lisäksi kirjassa on kaksi pienempää tilaa, joissa on vähintään 15 lypsylehmää. Tuusniemellä ei ole ollut suuria tiloja kovin runsaasti.

Viime vuoden Tuusniemen Joulussa esiteltiin kirjassa olevat Honkamäen ja Uudis-Ruuttulan tilat ja vuoden 1999 Joulussa Susimäen ja Rääpysjärven tilat. Tässä jatkoa.

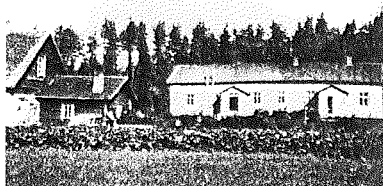
TUUSNIEMEN KYLÄ

Lautala

Lautalan tila marraskuussa 2001.

2 km Tuusniemen laiturilta ja 50 km Kuopiosta. Omistajat vuodesta 1929 veljekset Jaakko ja Pekka Miettinen sekä edellisen puoliso Aila (o.s. Sainio) vuodesta 1931 ollut isäntien suvulla 250 vuotta. Pinta-ala 227,31 ha., josta puutarhaa 0,12, peltoa 35,55, raivattua laidunta 6,00, metsämaata 184,28 ja joutomaata 1,36 ha. Pellot tasaisia savi-, hiekka- ja multamaita. Talouskeskus viljelyn päässä, maantien varrella, lähellä Juojärven rantaa. 34 lehmän navetta rakennettu kivistä 1904. Karjasuojissa vesijohto. Viljelyskiertoja 2. A. kesanto, ruis, 4 heinää, 2 kauraa. B. kesanto, ruis, peruna, ja juurikasvit, ohra. Vuonna 1931 oli ruista 3,6 ha. Kauraa 9,00, ohraa 1,64, hennettä 0,04, perunaa 1,00, pellavaa ja hampua 0,04 rehujuurikasveja 0,06, heinää 15,73 ja kesantoa 3,9 ha. Kotieläimiä 3 hevosta, 15 lehmää, 1 sonni, 7 sikaa, 8 lammasta ja 8 kanaa. Karja: 4 kantakirjassa ISK rotua. Myydään viljaa ja lihaa Kuopioon ja paikkakunnalle sekä kermää Tuusniemen Meijeri Oy:lle. Sekametsää myyty metsähoidollisesti saha ja paperipuita. Voimakoneena öljymoottori. Katkaisusirkeli. Majataloa on pidetty tilalla 19 vuotta.

Lautalan tila vuonna 1930.

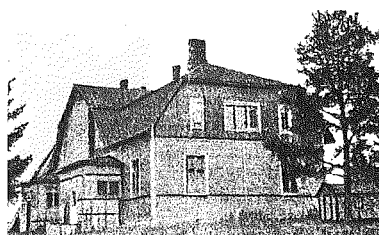
TUUSJÄRVEN KYLÄ

Hiidenlahti

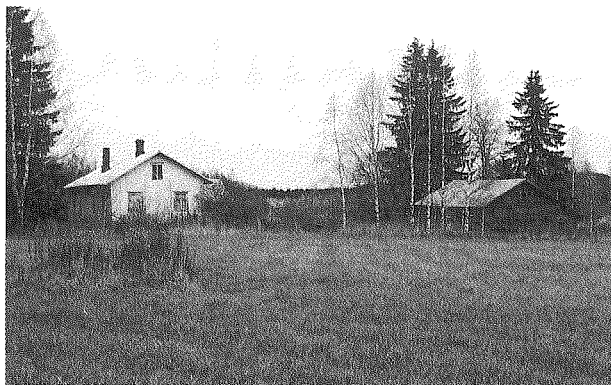
Hiidenlahden talo (Rautaharju) marraskuussa 2001.

30 km Kuopiosta oman laiturin vieressä. Omistajat vuodesta 1928 Matti E. ja Ellen (o.s. Raatikainen) Rautaharju. Erotettu 6 torppaa. Pinta-ala 246,67 ha, josta peltoa 55,42 ha, luonnonniittyä ja viljeltyä laidunta 26,66, muuta viljelyskelpoista maata 82,08, metsämaata 81,71 ja joutomaata 0,08 ha. Pellot tasaisia savimultamaita ja suoviljelyksiä 20 ha. Talouskeskus viljelysteiden päässä, Riistaveteen pistävällä Hiideniemellä. 2-kerroksinen päärakennus (12 huonetta) vuodelta 1919. Karjakartano rakennettu tiilestä 1931, siinä on 40 lehmän navetta, 10 hevosen talli, sikala, 100 kanan kanala, karjakeittiö ja maitohuone. Karjasuojissa vesijohto (öljymoottori) ja navetassa automaattiset juottolaitteet. Viljelyskiertoja 3 A. kesanto, ruis, 4 heinää, 2 kauraa. C. Suokierro 2 kauraa, 4 heinää. Vuodesta 1931 oli ruista 3,2 ha, kauraa 12,5, ohraa 2,00, vihantarehua 1,00, perunaa 2,00, heinää 27,72 siemenapilaa 2,5 ja kesantoa 4,5 ha. Kotieläimiä 6 hevosta, 30 lehmää, 2 sonnia, 30 sikaa, 15 lammasta ja 100 kanaa. Karja ISK, siat maatiaisia SY sekä kanat leghornrotua. Myydään maitoa Kuopion Osuusmeijeriin sekä viljaa, lihaa, munia ja rehuja Kuopioon ja paikkakunnalle. Sekametsää hoidetaan vuonna 1931 laaditun suunnitelman mukaan, siitä myyty paperi- ja polttopuita. Voimakoneena öljymoottori. Kotitarvemylly ja pärehöylä.

Hiidenlahden talo vuonna 1930.

Luvelahden majatalo

Luvelahti lokakuussa 2001. Kuva: V.H.

Lapsuuteni kodin kohdalla, maantien varressa oli punainen pylvä. Sen pylvään päässä oli valkoinen neliönmuotoinen kehikko ja siinä oli mustalla tekstiä: "Luvelahden majatalo". Se oli sitten. Kievari.

Eihän se niin suuri se talo ollut. Tupa oli kuitenkin muistini mukaan aika suuri. Taisi olla viisi ikkunaa. Oli kaksi kamaria, eteinen ja ruokahuone. Toinen kamari oli aika iso, melkein voisi olla sali. Se oli sitten kievarin käytössä, kun sattui herroja tulemaan.

Ne muuten tulivat ihan yllättäen. Saattoivat tulla yölläkin. Sattui joskus, että oli joku oma vieras nukkumassa siellä vierashuoneessa ja tulikin hevoskuorma herroja. Piti ottaa hynttyyt kainaloon ja löytää jostain yösiä. Kaipa se löytyi siitä makuuhuoneen lattialta, vaikka oli siinä porukkaa jo ennestäänkin.

Muistan elävästi sen vieraskamarin ja sen kalusteet. Kun tultiin ovesta sisään, oli heti päästävedettävä sänky. Siinä oli sellainen punaraitainen patja. Sitten siellä perä-nurkassa oli yhdenhengen päästävedettävä sänky. Siihen oli kasattu oikein säntillisesti petivaatteet. Päällä oli sitten äidin neuloma sängyn peitto. Se oli neulottu valkoisesta puuvillalangasta oikein taitavasti. Reunoissa kiersi leveä pitsi. Siinä sängyn päällä oli sitten ne korvatyynyt. Ne olivat siinä vinosti kasassa. Niissä oli valkoiset tyynyliinat, joissa oli virkattua pitsiä ja tietenkin nimikirjaimet. Niitten tyynyjen päällä oli vielä semmoinen neliskulmainen hieno liina. Siellä peräikkunan alla oli se pöytä, jonka ääressä Mirkku istui koko ikänsä. Siinä oli semmoinen pellavaliina johon oli ommeltu pihlajan marjoja. Sitten siellä vasemmassa nurkassa oli se tärkeä pöytä joka on Myhkyriissä minun huoneessani. Siinä oli päällä vihreä, äidin ompelema kirjoituspöytäliina. Se oli verkaa ja siihen oli ommeltu jokin kukkamalli. Siinä oli sitten mustepullo ja kyniä. Pöytälaatikossa oli sitten se päiväkirja. Siihen piti kaikkien vieraitten merkitä nimensä, mistä tuli ja mihin meni. Olisipa se kirja vielä tallella! Sitten siellä oli keinu-tuoli, joka on Myhkyriissä. Siinä oli äidin ompelema keinu-tuolimatto, joka oli tosi upea. Sitten tietenkin tärkeä oli se komuutti. Siinä oli vesikannu, pesuvati ja potta. Oli sitten pyyheliinanpeitto, niitä oli useampikin. Yhdessä peitossa oli punasella langalla ommeltu kukkia ja oli tekstiä "Joka aamu armo uus". Minäkin ompelin kansakoulussa pella-vakankaalle pyyheliinanpeiton. Kukkia tietenkin.

Äiti oli hyvä kukkien kasvattaja. Asperaakus ja myrtti kuuluivat siihen aikaan ihan ehdottomasti salin tyyliin. Ne olivat tosi suuria puskia. Äidillä oli myös suuria ruusuja. Ne tekivät vaaleanpunaisia kukkia. Muistan kun niihin aina keväällä vaihdettiin multa. Sitä haettiin metsästä lepän juurelta. Pantiin myös hevosen lantaa. Muistan kun minut kerran laitettiin vappuna Pappilaan niitä ruusuja viemään. Ne pantiin pieneen rottinkikoriin ja peitettiin pyyheliinalla. Oli kyllä tosi jännä reissu, ne olivat pappi-lassa mielissään.

No niin, siinä kammarissa oli vielä pinnatuoleja ja lattialla räsymatot. Peili tietenkin piti olla kievarissa. Ainakin yhden seinätaulun muistan. Se oli se suojelusenkeli. Makuukamarissa oli se isän tekemä piironki, joka on nyt Saastamoisen eteisessä. Siellä oli sitten päästävedettävä ja toinen sivusta lykättävä sänky. Oli myös se komuutti kaikkine tykötarpeineen.

Ei niitä kievarivieraita tietenkään päivittäin ollut. Ne tuli yllättäen talvisaikaan, piti olla aina kaksi rekeä. Oli alustaksi hirvennahka ja poronahka. Sitten peitteeksi lampaan nahkoista tehtyjä nahkasäkkejä. Päälliset olivat kotikutoista villakangasta. Muistan, että niillä herroilla oli talvella susiturkit.

On jäänyt mieleen venäläiset upseerit. Oli semmoista käsinpuheltua, kun ne eivät osanneet suomea. Kerran tuli tupaan semmoinen upseeri. Taputteli meitä lapsia päähän ja koitti selvittää, että hänellä on samanlaisia. Kerran taas yksi upseeri otti seinältä isän haulikon ja rupesi sitä tutki-maan. Äiti kuulemma säikähti kovasti, mutta se vaan tietenkin tutki, että millainen kapine se oikein on.

Isä taas kertoi miten hän parhaaseen sieni aikaan vei venäläistä upseeria Melalahteen. Oli tietenkin Silmäsuon kankailla paljon herkullisia herkkutatteja. Meillä ei niitä silloin osattu syödä. Isän piti vähän väliä pysäyttää hevo-nen ja tämä herra hyppäsi näitä tatteja keräämään. Oli ihan innoissaan, sanoi: "Suhnaa, suhnaa" ja rupesi niitä syö-mään. Isä jo kyllästyi ja pani hevoseen vauhtia.

Tulipa sitten toinen porukka niitä venäläisiä. Ne eivät kuuluneet kievarin puolelle, niillä oli omat hevoset ja eväät mukana, tekivät jonkunlaista kartoitusta. Sotkivat talojen viljapellot, asettelivat seipäitä sinne tänne. Talolli-set eivät tästä tietenkään pitäneet. Niitä oli monta miestä, ne tulivat tupaan. Söivät eväitään. Paksua leipää. Panivat leivän päälle purkista jotain vaaleaa mössöä.

Ruokaahan niille kievarin vieraille piti aina jostain loihdita. Luvelahdessa saatiin paljon kalaa, ahventa, särkeä, ne ensin suolattiin ja sitten kesällä kuivattiin auringon paisteessa. Lahna oli aivan erikoisen hyvää. Se meni kuivuessaan punertavaksi, niin kuin lohi. Vieraat ihmette-livät, että saako täältä lohta. Syksyllä tuli paljon muikkuja. Niitäkin äiti kuivasi, ne oli tosi hyviä. Sianlihaa oli aina. Siitä tuli hyvä tirripaisti perunoiden kanssa. Puolukkaa oli aitaassa iso korvo. Siitä tuli hyvä puolukkapuuro. Tietysti ruisjauhoista keitetynä. Oli sitten hyvää ruisleipää ja tietenkin piimää. Kahvileipänä oli aina äidin tekemiä

Sähkökynttilät jouluukuudessa

Elettiin vuotta 1942. Olin neljän vuoden ikäinen. Muistikuvat siltä ajalta olivat hataria, mutta isän päiväkirjan lukeminen palautti asiat mieleen. Sodan jatkuminen vaikeutti elämää. Alkoi olla puutetta kaikesta. Maalla sentään tuli paremmin toimeen, kun peruselintarvikkeita oli omasta takaa – tai meidän tapauksessamme – ukin ja mummon taloudesta. Olimme jo keväällä -41 muuttaneet Joensuusta, äiti ja minä, pommituksia ja sotaa pakoon mummolaan Tuusniemelle ja odottelemaan syyskällä syntyvää vauvaa.

Isän asemapaikaksi jäi Joensuu, josta käsin hän hoiteli poliisin tehtäviä ja suoritti jatko-opintoja. Kaupunkilaisella ei ollut aittaa eikä viljalaaria, joten oli tultava toimeen korttiantoksella. Päiväkirjasta käy ilmi, että lupaava juoksija väsyi harjoituksissa, kunto heikkeni. Heinäkuusta tuli surujen kausi: helmikuussa siviiliin päässyt ukki kuoli äkillisesti ja isä joutui keuhkotautiparantolaan. Pieni lapsi ei kaikkea ymmärtänyt, mutta vaistosasi aikuisten ahdistuksen.

Joulukuussa isä pääsi pitemmälle lomalle. Hän teki nahkasesta makuupussin ja alkoi nukkua "hallia" puuliiterinä toimivassa ladossa. En tiedä, kuinka kauan "halli" kesti, mutta päiväkirjasta löytyy merkintöjä: "Tänään nukuin vain kaksi hallia. Nukkuminen tuntui piristävältä." Minusta ja monesta muusta se oli ihmeellistä. Nukkua nyt

kylmässä talvipakkasella, mutta niin tehtiin kuulemma parantolassakin.

Sairaana, kun ei pystynyt töihin, oli aikaa miettiä kaikenlaista. Isä sai idean laittaa sähkövalot polkupyörän dynamosta ja vanhasta maitokoneesta. Monena päivänä hän askaroi sen kimpussa parannelaitettaan. En tarkalleen muista, mutta oli siinä koneessa muutakin polkupyörästä otettua, ehkä polkimet ja keskiö. Mutta sähkövalot meillä oli kun vain jaksoi kammista pyörittää! Siinä riitti ihmettelemistä meille lapsille. Toisissa taloissa oli vain pienet öljylamput, nauristuijut tai kotitekoiset kynttilät ja pärettäkin poltettiin – mutta meillä SÄHKÖVALOT.

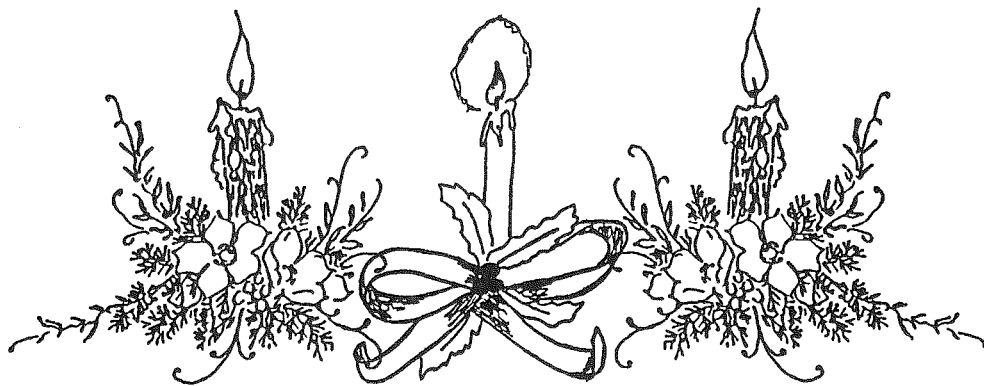
Ihmettelemistä siinä oli kyläisillekin. Kun ei ollut televisiota eikä radiotakaan, riitti ilta illan jälkeen uteliaita kamminpyörittäjiä ja sähkön jauhajia.

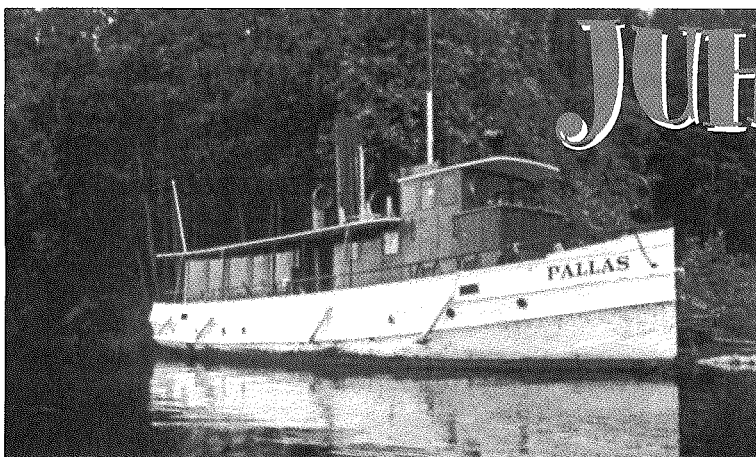
Päästiin joulunaluspäiviin. Isällä oli jälleen idea mielessään. Kun pikkuinen joulukuusi tuotiin sisälle ja asetettiin jalkaansa koristelua varten, laitteli isä johtoja kuuseen. Johdossa oli pieniä lamppuja, taskulampun tai polkupyörän polttimoita. Mutta kun "sähkömoottori" pantiin käyntiin – ne PALOIVAT. **Sinä jouluna meillä oli joulukuudessa sähkökynttilät.**

*Eila Tirkkonen
Oravi*

Ukki ja mummi jouluna joskus 50-luvulla.

JUHO-LAIVA

Koska Jussi – höyryvenhosta ei ole kuvaa, kuvassa vuonna 1926 Varkaudessa rakennettu Pallas, kuvattuna kotisatamassaan Vehmersalmen Jänissalossa vuonna 1989. (Korsteeni-lehti) Pallaksen toinen omistaja on tuusniemeläistenkin hyvin tuntema insinööri Allan Holopainen.

Vehmersalmen Mustinlahdesta syntyisin oleva Vilho Vinska on kirjoittanut runsaasti paikallisesta historiasta. Kirjoitukset liittyvät usein Tuusniemenkin historiaan. Olihan Mustinlahti tuusniemeläisten paljon käyttämä satama. Paljon oli muutakin yhteistä mm. maaomistusolot.

Vilho Vinska on kirjoittanut aikaisemmin Koillis-Savo lehdessä julkaistun kirjoituksen, joka on otsikoitu "Juojärvi on säilynyt höyrypurren potkinnalta".

Lehtijuttua osittain lainaten ja mukaellen:

Varkaudessa ja koko maakunnassa vaikutti 1800-luvun lopulla keksijänero insinööri Alberd Krank. Krank osti 27.8.1887 Mustinlahdesta hovin. Hovilla harjoitettiin monenlaista toimintaa, kuten mylly- ja sahateollisuutta. Oli tiilitehdas, tärpättitehdas ja lotjaveistämö ym. Oli myös tervatupa lotjien tervausta varten.

Siihen aikaa ei Tuusniemeltä ollut tietä Karvioon, eikä ollut Varistaipaleen kanavaakaan. Keksi Krank ahväärimiehenä teettää kärrytien Mustinlahdesta Juojärven rantaan Pienen Vihtalahteen. Tiehän lähtee nykyäänkin Ruskilan koulun kohdalta vasemmalle. Hän käytti rakentamaansa kärrytietä kauppatieksi. Hän rakennutti Juojärvelle höyryllä toimivan jakelulaivan. Tämä jakelulaivan alkuvaiheista kertoo parhaiden lehtileike 13.6.1896.

"Höyryvenhe Juojärvellä on jo ensi kertaan viiltänyt näitä laajoja vesiä. Ins. K.Krank on sinne rakentanut höyryn, jonka nimeksi on pantu Juho. Tämä höyryvenhe on suuresti kaivattu tässä vesijaksossa, joka näin kauan on säilynyt höyrypurren potkinnalta, vaikka on kyllä laaja-alainen. Tästä toimestaan ovat seutulaiset erittäin kiitollisia yritteliäälle rakentajalle, monen purren puuhaajalle, tuolle toimeliaalle insinöörille, jolle ympäri rantoja on kaikunut eläköön huutoja."

Tavarat tuotiin laivassa Mustinlahteen, josta ne hevosella vietiin kärrytietä myöten Pienen Vihtalahteen. Joukossa oli kaikkea kauppatavaraa muun muassa ruisjauhoja. Silloin ruisjauhosäkki painoi 72 kiloa. Juho-höyry jakoi tavarat ympäri Juojärven rantoja sekä saaria. Se ei haitannut vaikka sen ajan tavarantoimittajalla ei aina ollut rahaa maksaa tavarantoimittajan hintaa tai matkustamista. Maksuksi kävi-

vät saunavastat, metsän riistat, pajukuoret ja voi ym. Tavarat Juho-laiva kuljetti pieneen Vihtalahteen. Sieltä ne kuljetettiin hevosella Mustinlahteen eteenpäin edelleen toimitettavaksi. Yleisin maksuna annettava tavara oli Pajunkuori, joka toimitettiin Horsmalahteen.

Juho-laivan liikenne päättyi 1900-luvun alussa kun Krank joutui takauksien takia konkurssiin ja myi Mustinlahden hovin teollisuuslaitoksineen. Liikenteen sitten korvasikin Tuusniemen-Karvion tien ja Varistaipaleen kanavan valmistuttua tämä uusi reitti ja kärrytie Mustinlahteen jäi vähäisemmälle käytölle. Juho-laivakin joutui vähäisen käytön ja hoidon puutteessa Pienen Vihtalahden pohjaan lepäämään ja siellä se on vielä tänäkin päivänä.

Vilho Vinska teetti kesällä 1989 urheilusukeltajilla tutkimuksen tästä laivasta ja silloin todettiin sen siellä olevan. Höyrykonetta siinä ei kuitenkaan enää ollut, ilmeisesti se on viety Mustinlahden hovin muuhun käyttöön. Sukellusharrastajille olisi mukava ja mielenkiintoinen työ nostaa tämä laiva ylös ja kunnostaa se nähtäväksi. Se kertoisi tarinaa kun aloitti Juojärven potkimisen nuorena ollessaan. Olisihan siinä varmaan kunnostamista, kun kerrotaan, että Mikko Hiltunen on irroittanut laivan laitalaudat ja kiinnittänyt ne heinäladon seinälaudoiksi.

Viimeinen Juho-laivan kapteeni oli Sortavalassa 26.10.1859 syntynyt Oskar Aleksanterinpoika Peron. Hän avioitui täällä 13.7.1902 Olli Ville Räsäsen lesken Josefiina os. Pölläsen kanssa. Laivaliikenteen päättyttyä kapteeni osti Mustinlahdesta Majaniemi (Raksila) nimisen tilan, jossa harjoitti menestyksellistä maataloutta. Kapteeni Peron oli kielitaitoinen mies ja hän toimi kylällä asiakirjojen tekijänä.

Sattuipa kerran, kun Peron haki kotieläimilleen Tuusniemen apteekista pirtua, niin apteekkari sanoi ruotsiksi apulaiselleen että "laita sen verran vettä" sekaan. Luuli tietysti että ostaja ei sitä ymmärrä. Kun Peron otti pirtupulloon vastaan, kysyi hän apulaiselta, "tuliko siihen varmasti vettä sekaan sen verran kun apteekkari käski?" Arvata saattoi kuka viimeksi nauroi. Kapteeni Oskar Peron kuoli maanviljelijänä 10.2.1936.

*Vilho Vinskan kirjoitusta mukaellut
Joululehden toimitus*

VIHTASAVERIKKO

"Soukan koukkelo"
– luola Soukan saares-
sa tarjosi suojapaikan
myös savottalaisille.
Kuva: V.H.

Vielä 1920-vuosiluvulla oli yleisesti käytössä reen ja aisojen yhdistäjänä vihtasaverikko. Sen valmistusaines oli muutaman sentin vahvuinen ja puolentoistametrin pituinen koivun vesa, joka väännettiin kiertäen notkeaksi. Siitä punottiin etukaplaan ympärille riittävän suuri lenkki. Aisan perän piti mahduttaa myös lenkin sisälle alapäin laitettuna. Sen jälkeen aisa käännettiin takapajun kautta kohti hevosta.

Näin oli saverikko taas valmis matkaa taistamaan. Helpohan se oli valmistaa kesällä ulkona ja talvella kotona. Sisällä sai vesan hautoa ja sulattaa uunin lämmössä. Mutta auta armias, kun talvipakkasessa saverikko katkesi metsässä. Tällöin sen teko vaati jo suurempaa taitoa ja osamista.

Myöhemmin sepät alkoivat valmistaa raudasta saverikoita. Ne olivat ns. kuikkamalleja ja aisan peräautoja. Ne olivatkin sitten kestäviä, eikä tarvinnut pelätä metsässä katkeamista. Ainoa harmi oli että se saattoi päästä irti aisasta. Yleensä tähän hevosmies osasi varautua pitämällä nauvoja taskussaan.

*Kusti Poutiainen
Tuusniemi*

Miten pähkinäkakku laitetaan?

Ota pannuis lämpiämmää. Ota astijat kaapistais. Siirrä pois leipomopöyvvältäisi isi-Matin kirjoitusvehkeet.

Voitele pannuis ja kuori pähkinät. Mittaa kaks kupillista hienoi vehnä jauhoi. Työnnä isi-Matin käät pois jauholoist. Harjaa jauhot häne vaatteistaa. Mittaa jauhot häne vaatteistaa. Sekoita siivilöijyt jauhot, leivinpulver ja suola posliinipottii. Ota siivouskaapistais harja ja rikkasihvel ja lakase isi-Matin puottamat posliinipotin kappaleet.

Ota toine samakokone tai pienemp potti. Avvaa ov ku, ovkello soip. Mää takasi kyökkiiis. Ota isi-Matin käät pois taikinapotist. Pese isi-Matti. Vastaa telehvoonii. Tuu uuvestaa kyökkiiis. Raaputa voijellu pannu pohjast puole sentin vahva suolakerros.

Vie isi-Matti toisee kammarii. Voitele toine pannu. Vastaa telehvoonii. Mää takasi kyökkiiis mihi isi-Matti on uuvestaa livahtant. Ota häne käät pois taikinapytyst. Ota voitelemas pannu, minkä pohjal on kerros pähkinäkuori-loi. Hyökkää isi-Matin kimppuu, joka sinuu pelästyksissää puotti taikinapotin lattijal.

Pese kyökkiiis lattija, seinät, pöytä ja tuolit. Soita Tuusniemel. Tillaa pähkinäkakkuis Pirjo ja Risto leipomost ja kää ite leppäämää.

*Resepti: Maija Yrjönmäki, Koskenkylä
Avusti: Matti Poutiainen, Savonlinna*

Kanahaudan synty

Setäni kanssa oli joskus puhetta Kanahaudasta. Useimmat ovat varmaan huomanneet tuon syvän ja jyrkkäseinäisen harjukuopan Tuusniemen kirkon lähellä, aivan neljäntien risteyksen vieressä. Silloin hän pyysi minua, geologian opiskelijana, selittämään että miten tuo pieni yksityiskohdasta kirkonkylän maisemaan on syntynyt. Ihmisen kaivama kun se ei ole.

Kanahauta kasvattaa suuria puita. Kuva kirkon parkkipaikan vierestä. Kuva: V.H.

Kanahaudan syntyä käsiteltäessä on mentävä ajassa yli 10 000 vuotta taaksepäin, aikaan jolloin viimeisin jääkausi alkoi lopullisesti hellittää otettaan. Ilmasto lämpeni ja Suomen aikaisemmin ylittänyt mannerjäätikko perääntyi. Jään sulamisvedet kerääntyivät mereen laskeviksi jäätikköjokivirroiksi, jotka virtasivat jäätikön sisällä jäätikköjokitunnelissa. Kivet pyöristyivät ja kiviaines huuhtoutui ja lajittui vesivirrassa. Virtauksen heiketessä jäätikköjokitunnelin pohjalle kerrostui soraa ja hiekkaa pitkiä ja korkeiksi selänteiksi eli harjuiksi.

Tuusniemen kunnan läpi kulkeva harju kuuluu pitkään Raahen-Siilinjärven-Outokummun harjujaksoon, joka päättyy Jaamankankaan reunamuodostumaan Joensuun pohjoispuolella. Viinijärveltä länteen Jaamankangas muuttuu jäätikkökielekkeiden väliseksi komeaksi saumaharjuksi, joka on Siilinjärven harjusolmussa korkeimmillaan. Suurin osa harjuista on syntynyt jäätikkökielekkeiden sisällä oleviin sulamisvesitunneliin. Meidän harjumme

on tavallista suurempi ja merkittävämpi sen vuoksi, että se on syntynyt kahden suuren jäätikkökielekkeen väliseen saumaan. Vaikka jäätikkö sulii ja perääntyi, sen pohjaosat liikkuvat kaiken aikaa jäätikön keskusalueelta kohti reunoja. Jäätikkö ikäänkuin liukui luoteesta kaakkoon jopa satoja kilometrejä leveinä viuhkamaisina kielekevirtoina. Harjun eteläpuolella oli valtava ns. Järvi-Suomen jäätikkökielekevirta. Sen ulkoreunaan muodostui mm. Salpausselän reunamuodostumat Joensuun ja Lahden väliselle osiolle, aikana jolloin jäätikön perääntyminen pysähtyi hetkellisesti ilmaston väliaikaisen viilenemisen vuoksi. Toinen, harjun pohjoispuolella oleva kielekevirta, yletyi täältä Suomussalmelle. Harjuainesta kasautui runsaasti näiden kielekevirtojen rajakohtaan ns. saumamuodostumana. Harjujen suunta heijastaa melko tarkasti jäätikön perääntymissuuntaa. Raahen-Siilinjärven-Outokummun harjun suunta on kaakosta luoteeseen, joka vastaa jään perääntymissuuntaa täällä Savossa. Hieman vajaa 10 000 vuotta sitten jäätikön reunasema ylitti Tuusniemen ja jatkoi perääntymistä keskimäärin 250 metrin vuosivauhilla Ruotsin Lappia kohti.

Jäätikön sulavesivirtoihin saattoi sotkeutua myös jäälohkareita, jotka hautautuivat soraan ja hiekkaan. Emäjäätiköstä eksyneet lohkarit saattoivat hiekkaan hautautuneena säilyä jopa vuosisatoja. Lopulta vuotuinen keskilämpötila nousi niin paljon, että myös hiekan sisässä olevat jääkim-paleet sulivat. Jäälohkareen sulaessa sen päälle jäänyt hiekka romahti alemmas, kunnes jäljelle jäi vain kuoppa. Tällaista kuoppaa voidaan kutsua suppakuopaksi eli supaksi ja siitä voidaan myös käyttää kuvaavaa nimeä "kuolleen jään kuoppa". Tällainen "kuolleen jään kuoppa" on myös Kanahauta. Kanahaudan tapaiset suppakuopat ovat harjumaisemassamme säännöllinen erikoisuus. Hautautuneiden lohkariden vaihtelevasta koosta ja muodosta johtuen myös supat ovat hyvin monimuotoisia. Tavallisimmin suppa on jyrkkäreunainen "kulho". Sen pohja voi olla kuiva, soistunut tai sitten pohjalla voi olla lampi, riippuen pohjaveden tason korkeudesta. Kanahaudan pohja on soistunut, joten harjun pohjaveden pinta löytynee supan pohjataso tuntumasta.

Osmo Puurunen
Ohtaanniemi

Pula-ajan kahvin korvike

Sota-aika toi puutetta kaikesta, erityisesti ulkoa tulevista tarvikkeista mm. kahvista pitkäksi aikaa. Mutta kekseliäät ihmiset siihen aikaan eivät olleet toimeettomia ihmisiä vaan rupesivat paahtamaan rukiin ja vehnän jyviä kahvin asemasta ja siitä tuli kahvin korviketta.

Ennen aikaan vilja puitiin riihessä riusalla ja lopussa vilja puhdistettiin viskuukoneella. Erotettiin siten jyvät ja akanat.

Kuivia rukiin jyviä pantiin rännäriin ja ne ruskistettiin hiillokseella pitempivartisella rännärillä. Pyöreällä rännärillä taas hellanreijässä.

Jyvät oli ruskistettu huolella tumman ruskeiksi ja lopuksi pantiin pieni nokare voita, tällöin jyvät tulivat kiiltävän ruskeiksi, "ehkenmaku" parani. Sen jälkeen niitä kahvimyllyllä jauhettiin jauhoiksi, jauhoa sanottiin korvikkeeksi, sekaan saatettiin panna sikuria lisämausteeksi. Korviketta jauhettiin sitä mukaa kun keitettiin. Siihen aikaa taloissa juotiin kahvia ja sen puutteessa korviketta 3 kertaa päivässä, vieraitten käydessä useamminkin. Jos sat-

tui olemaan pullapuolta pöydässä, niin se olikin kuin juhlaa. Ennen sotia kylät olivat asuttuja ja perheissä melkein joka talossa oli lapsia puolesta tusinasta täyteen tusinaan, jopa enemmänkin.

Isännät istuivat naapureissa juttusilla vuoron perään.

Siihen aikaan radioitakin oli vain kaupunkiseudulla jos sielläkään. Sodan syttyessä joutuivat kaikki työikäiset miehet rintamille isänmaata puolustamaan, sitä kestiikin yli 5 vuotta.

Koko sota-ajan kahvi, niin kuin monet muutkin elintarvikkeet olivat poissa kaupoista, ruokaa sai korttiannoksilla, mutta kahvia tuli kauppoihin vasta 50-luvun alkupuolella. Ensimmäisinä pyöreinä, myöhemmin jo valmiiksi jauhetuna ja paketissa.

Korvike hävisi kuvioista n. vuonna 1953. Lapsille tehtiin teetä vatun varsista. Kuuma vesikannu oli hellalla, johon varsia sipellettiin ja haudutettiin. Sitä sitten juotiin teen korvikkeena.

Pula-ajasta huolimatta olivat joulut hyvin kodikkaan tuntuisia.

*Tuulikki Keränen
Pantamäki*

Tuulikki Keränen (vas.) ja Hilma Nissinen antoivat korvikkeen rännäröintinäytöksen Mäkimajalla kesällä 2001. Yleisö sai myös korvikemaistiaiset. Kuva V.H.

Kotteurastuksen jatkojalostusta

Nykyään sanotaan että kun teurastamo teurastaa elukan siitä ei jää mitään jällelle. Eikä siten jää mitään hukkaan heitettäväksi. Ei jäännä ennen kotteurastuksessakkaa. Lihosta tehtiin monenlaista ruokoo. Keuhkot kukkoon, maksoo soppaan ja suolaveissa keitettiin paloina ja syötiin leivän kanssa.

Suolista valettiin makkaroit. Piä ja kynnet korvennettiin hiiliin piällä. Karvat palo siinä ja ruaputettiin puhtaaks. Nämä olj soppatarpeita. Mikä ei muuhun käynyt siitä keitettiin suopoo (kotsaipotta). Nahkoja muokattiin kotona kenkä ja rukkastarpeiksi. Pässin munapussit muokattiin kessupusseiksi.

*Hilima Nissinen
Pinolansalo*

Hilima Nissinen antamassa näytöstä siitä, miten lampaansuolista tehdään makkaroit. Papanat tippuvat suolen toisesta päästä lattialle kun toisesta täytetään. Suoli kääntyy samalla nurin päin. Tulos on täysin hygieeninen. Kuva: R. Puurunen.

*Toivotamme ystävillemme
ja tuttavillemme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

*Auvinen Pekka ja Eija
Auvinen Pentti ja Kirsti
Kartikainen Hannu ja Liisa
Kersio Olli-Pekka ja Tirkkonen-Kersio Asta
Kolopainen Hannu ja Saarelainen Aija
Kolopainen Valto ja Tuula
Kuhtinen Kälervo ja Taina
Kuusmonen Pertti ja Rajja
Immonen Vesa ja Ulla
Karvonen Pekka ja Riitta
Koistinen Lasse ja Marja
Lehto Olli ja Eino Irene
Miettinen Olli
Miettinen Seppo ja Seija
Mikkonen Pekka ja Ritva
Miskala Reino ja Majja
Nissinen Erik ja Arja
Nykänen Rauno ja Tarja
Pirskanen Ilkka ja Arja
Puustinen Kari ja Tuula
Pääkkönen Raimo ja Pirkko
Ryynänen Onni ja Vieno ja Tiina
Räty Timo ja Mia
Siira Kauko ja Liisa
Tulikainen Markku
Varis Ahti ja Leena
Voutilainen Teuvo ja Reetta*

Tuemme tällä yhteisellä ilmoituksella Tuusniemen Joulun julkaisemista.

"Leijonaperheet"

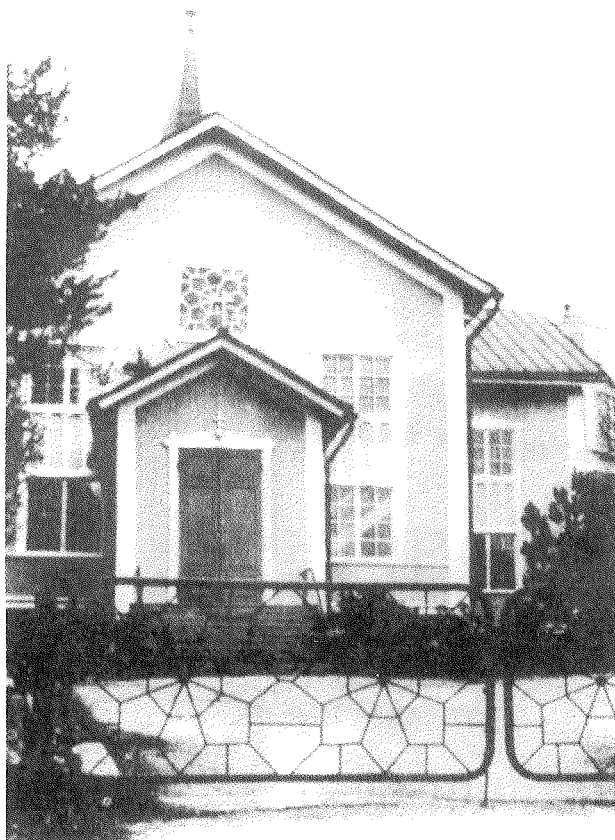

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen kunta

Puh. (017) 689 041

Kotisivut internetissä <http://www.tuusniemi.fi>

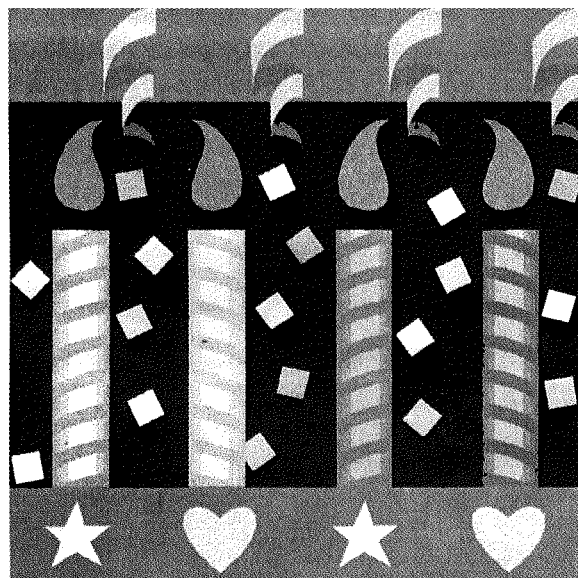
**TUUSNIEMEN SEURAKUNTA
TOIVOTTAA**

Joulun iloa

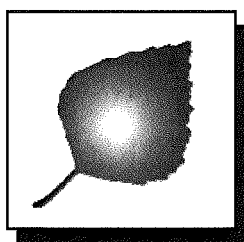
TERVETULOA TAAS
JOULUKIRKKOON

osallistumaan yhteiseen
iloomme!

"MEILLE ON SYNTYNYT
VAPAHTAJA"

HYVÄÄ JOULUA JA ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

Tuusniemen Osuuspankki

Tuusniemi Kosula Juankoski Petonen
www.tuusniemenop.fi

- aidosti lähellä ihmistä -

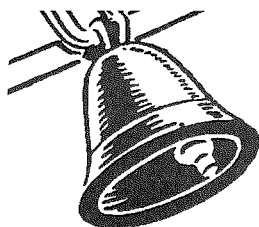

KOILLIS-SAVON VIRAN- JA TOIMENHALTIJAT RY:N
JÄSENET KIITTÄVÄT TÄMÄN LEHDEN LUKIJOITA
MENNEESTÄ YHTEISTOIMINTAVUODESTA JA
TOIVOTTAVAT HYVÄÄ JOULUA JA MENESTYSTÄ VUODELLE 2002.

Kunnan ammattilaiset
KUNTALAISTEN PARHAAKSI

Koillis-Savon viran- ja toimenhaltijat ry
p. 689 0457

**TURVALLISTA
JOULUA**

LÄHIVAKUUTUS

Poikkitie 2, TUUSNIEMI
Puh. 661 921

**PERINTEINEN
HIERONTA
JA VOICE MASSAGE**

Mirja Poutiainen

- laillistettu hieroja
- Voice Massage -terapeutti

*Myös lahjakortteja
pukinkonttiin!*

Kenttätie 6, 71299 TUUSNIEMI
Puh. 040 502 8091
(017) 638 120

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

SIRKKELLISAHAUSTA

Tuusniemellä ja ympäristössä

TIMO KOISTINEN

RUOKONEN, 71200 TUUSNIEMI
PUH. (017) 661 897

KIRJANPITOPALVELUT

*T:mi
Railin Toimipiste*

Puh. (017) 661 860

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**1+8 henkilön
TAKSI**

Koti (017) 630 113,
Auto 0500 673 132
Auvo Heiskanen
Levälahti, 71280 KOSULA

K-KAUPPA KOKKARINEN OY

- On Line veikkauspiste 71280 KOSULA
- Asiamiesposti Puh. (017) 633 116
- Lääkekaappi (017) 633 225
040 590 9764

Puorhuone PUB

**Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!**

*Ill-oluet, siiderit, lonkerot ja
muut virvokkeet.*

*Maukkaat pizzat mukaan tai
paikalla syötynä.*

Avoinna:
ma-to 9-22, pe-la 9-24. su 10-22

Poikkitie 2, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 488, 040 823 6463

Leipomo

M. Leppänen Ky

Outokumpu puh. (013) 550 501

Kahvio-konditorio-leipämyymälät

Tuusniemi, Keskitie 22, puh. (017) 661 081

Polvijärvi, puh. (013) 569 158

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

**MUOTI
Asuste**

TERVETULOA

MA-PE 9-17

LA 9-13

KESONEN Kaavi ☎ 662 023

Tuusniemi

Puh. (017) 661 555

**PAAKKILAN
KONEPAJA OY**

71240 PAAKKILA

Puh. (017) 664 5511, fax (017) 664 5530

E-mail: paakkilan.konepaja@co.inet.fi

ASIANAJOTOIMISTO JOKELA OY

Asianajaja, varatuomari Jussi Jokela, Koljonniemenkatu 15, 70100 KUOPIO

Vastaanotto: ma klo 10-12 Tuusniemen OP, Juankosken konttori

ti klo 10-12 Tuusniemen OP, Tuusniemen konttori

Ajanvaraus puhelimitse. Puh. (017) 261 6170, faksi (017) 261 3780

Asiantuntevaa osaamista vuodesta 1989

MEHILÄISTARHAUS AIMO SMOLANDER

Ohtaanniementie 547

Puh. (017) 637 157, 040 740 1097

Puutavarakuljetuksia

**Kuljetusliike
T. Laitinen Ky**

Puh. 040 569 2616, (017) 721 731

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2002*

KESKISUOMEN PUUKYMPIT OY

Puh. 020 155 1452

Fax. (017) 661 606

Koillis-Savon Kehitys Oy on Juankosken ja Nilsin kaupunkien, Kaavin, Tuusniemen ja Rautavaaran kuntien sekä Finnvera OYJ:n omistama elinkeinojen kehittämissyhtiö.

Tarjoamme yrityksille/yrittäjiksi aikoville

- avustamme löytämään toimitilat
- koulutuksen järjestäminen
- yritysytteudet
- rahoitusjärjestelyissä avustaminen
- hankkeistamme tuotekehityksen
- hanke toiminta
- liiketoiminnan kehittäminen

KOILLIS-SAVON KEHITYS OY

Juankoskentie 7 A, 73500 JUANKOSKI

Puh. (017) 613 590, fax (017) 613 595

E-mail: ksk@koillis-savo.net

Internet: www.koillis-savo.net/sks

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

Rantamyly

- Tunnelmallinen myllykahvila
- Matkamuistomyymälä
- Tuusniemen info-piste
- Näyttelygalleria
- Kurssi- ja tapahtumakeskus

Rantamyly

Meijerintie

71200 TUUSNIEMI

Puh. 040 721 1097, (017) 661 366

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

KERAMIKKAPAJA

Savetar

Meijerinranta, puh. 040 590 7917

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

TUUSKALUSTE

71200 TUUSNIEMI

PUH. (017) 661 451

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

RAUTA-MAATALOUS

PENTTI AUVINEN

Keskitie 12, 71200 TUUSNIEMI

Puh. (017) 661 214

Ravintola RINKKI KELLARI Tuusniemi p. 017-661 311

RAVINTOLA RINKKIKELLARI

Viihtyisä, savuton lounaspaikka kylän keskustassa!

- Lounas ma-pe
- Kokoustila, tilausravintola, pitopalvelu

Pubissa runsas valikoima A-oikeuksin

- Biljardi, karaoke, viihdepelit

Keskitie 26, Tuusniemi

puh. (017) 661 311, 040 521 8800

TUUSNIEMEN GRILLI

- GRILLIRUOKIA
- VIRVOKKEET
- ELINTARVIKKEITA

Keskitie 18, TUUSNIEMI

Puh. 040 844 1417

Avoinna:

Ma-To 14-22

Pe-La 14-02

Su 14-22

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEURAKOITSIJAA
ESKO RÄSÄNEN**

TUUSJÄRVI, SUURIJÄRVENTIE 140
PUH. 631 252, 0400 576 290

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
**TUUSNIEMEN
LÄMPÖ JA VESI OY**

LVI -ASENNUS
Aimo Poutiainen
Peltotie 1, 71200 TUUSNIEMI
Puh. 0400 372 254

SHELL-HUOLTO-KAHVIO

Aukioloajat: Ma-Pe klo 6.30-21.00
La klo 7.00-19.00
Su klo 9.00-21.00

AUTOTARVIKKEET • HUOLLOT • KAHVIO • MATKAHUOLTO • ON LINE

TUUSNIEMEN ASEMAHUOLTO OY

Puh. 661 154

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*
TUUSNIEMEN SORA OY

Keskitie 30
71200 TUUSNIEMI
P. (017) 661 114, 661 963
auto 0400 374 616

Puhtaudesta puheenollen

- Valko-, kirjo- ja laitospesut
- Hotellipesut
- Haalari- ja mattopesut
- Korjauspalvelut
- Pöytäliinojen vuokraus
- Kuljetukset
- Välitämme myös nahka- ja kem. pesun
- Vaatepesujauheet ja viimeistelyaineet tiivisteinä edullisesti
- Itsepalvelupesut (Tuusniemellä)

KUN LAATU RATKAISEE

LAATUPYYKKÄRIT KY

PALVELU- JA ITSEPALVELUPESULA
Meijeritie 16, TUUSNIEMI
Puh. (017) 661 777
Avoinna ma-pe 8-16

LAITOSPESULA
Asevelitie 6, OUTOKUMPU
Puh./fax (013) 554 945
Avoinna ma-pe 8-17

MATTOGESULA
Junnukuja 1, JOENSUU
Puh. (013) 311 904
Avoinna ma 10-18, ti-pe 10-16

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

UPM -Kymmene Metsä

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**METSÄKONEURAKOINTI
VOUTILAINEN OY**

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

**KAIVINKONEURAKOITSIJ
ESKO HOLOPAINEN**

Puh. (017) 721 710 ja 0400 295 883

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

**KONEKORJAAMO
A. KARTTUNEN**

Luostaritie 2404

Puh. (017) 633 141, 0400 421 823

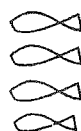
111METSÄLIITTO

Kiitos kuluneesta vuodesta sekä
Hyvää Joulua ja
Onnellista uutta vuotta 2002

- **MÖKKILOMAT**
- **OHJELMAPALVELUT**

**HOTTI
-TUVAT**

Marja & Lasse Koistinen
Kojanlahti
71280 KOSULA

☎ (017) 630 527
0400 825 514

KUORMA-AUTOKULJETUKSET

- ★ lietesäiliöllä
- ★ vaihtolavalla
- ★ jätetpaperinkeräys
- ★ jätetpakkaajalla
- ★ puhdasvesisäiliöllä
- ★ jätetastiamyynti

**Kuljetusliike
HANNU TERVO KY**

Koivupiha, 71200 TUUSNIEMI

Puh.
(017) 661 912 / Tervo Hannu
(017) 661 128 / Tirkkonen Eino
049 273 204 / maitoauto
0400 272 393 / jätetauto

Hierontapiste M.T.

Harjutie 1, Tuusniemi

- Hieronta
- Urheiluhieronta
- Painovoimavenytys
- Fitware-kuntotestit
- aerobinen suorituskyky
- Tuki- ja liikuntaelimistön kuntomittaus lihasvoimatestinä
- Kuntoilu- ja kuntosaliohjelmat

Martti Tirkkonen

koulutettu – rekisteröity hieroja, kuntosaliohjaaja
Puh. 040 577 1323, (017) 633 181, 040 582 1957

Vieraileva konsultti,
kuntohoitaja–urheiluhieroja, kuntotestaaaja
Jukka Pitkänen

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta**
Tuusniemen Peltityö
71240 PAAKKILA, puh. (017) 634 144

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
LOMA
Kupeli

KOTI- JA SIIVOUSPALVELU
B E L O V
Puh. 0500 836 780

HEISKASEN KOTILEIPOMO
PIRJO HEISKANEN
71280 KOSULA, PUH. (017) 633 203, 0440 298 229
TUOTTEITAMME **TUOTTEITAMME MYÖ**
- Ruokaleivät - Leipomomyymälä
- Kahvileivät - S-Market Tuusniemi
- ym. leivonnaiset - Teboil-Tuusniemi
*SOITATILAUSSI
Myös olutta
mukaan!*

Hautaus- ja pitopalvelu
Tuuskuikka
Koistinen ky
TUUSNIEMI Puh. 661 343

Traktoriurakointi
Eero Smolander
Jarkko Toivanen

 **VESIJOHTOLIIKE
PUTKIVELJET**
Holopainen Ky
Meijeritie, 71200 TUUSNIEMI, puh. 0400 573 586

Susijärvi, 71240 Paakkila
Puh. 0400 275 526, 0400 678 112
(017) 637 142, 637 172
0400 193 564

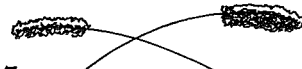
Riitta Närvänen
Diplomikosmetologi
Keskitie 11, 71200 Tuusniemi
Puh. (017) 661 058
Kasvo-, käsi- ja jalkahoidot,
meikkaus, kestopärist, korvienreijitys,
hieronta ja hoitotuotteita.

*Joe Blasco
Helen Pietrulla
Isabelle Lancray
Isadora
Matis
Laufwunder
Gehwol*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
 Karvosen puutarha

**Rauhallista Joulua ja
hyvää uutta vuotta!**
Semin Pojat Oy

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*
TUUSNIEMEN APTEEKKI
Puhelin 661 228

Hyvää Joulua! *Onnellista Uutta Vuotta!*
Loma Jussila
Susijärvi, 71200 Tuusniemi, puh. (017) 637 146
Arja ja Pentti Kekäläinen

TUUSNIEMEN TILITOIMISTO
VARPU KORHONEN
Pankinkulma, Tuusniemi, puh. 661 157
Kirjanpidot ja tilinpäätökset,
veroilmoitukset, verovalitukset ja asiakirjat.

Hyvää Joulua
HIERONTAPALVELU
Heikki Oksman
71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 007, 050 571 1478

TUUSNIEMEN
SAIRAANKULJETUS OY
Hätäkeskus 112
Autoon 0400 277 300

**TUUS-
SÄHKÖ**

**Sähköurakointia
Sähkötarvikemyynti**

Tuusniemi, puh. (017) 661 077

Tuoreus. Laatu. Oikea hinta. Ja lisäksi BONUS

MARKET

TUUSNIEMI Puhelin 197 150, 197 151

Paikkakunnan edullisin ostopaikka.

Avoinnna ma-pe 8.00-21.00
la 8.00-18.00

**ELCOSTBLANO KY
Heikki Korhonen**

Rinnetie 3, 71200 TUUSNIEMI
Puh. (017) 660 123, auto 0400 671 020,
fax (017) 661 474

- Sähkösuunnittelu
- Sähköurakointi
- Rakennusvälinevuokraus

AGRI MARKET

MEILTÄ SAAT
BONUS

TUUSNIEMI
puh. (017) 661 010, fax (017) 661 440

*Tuusniemen
parturi- ja kampaamopalvelut*

Parturi-Kampaamo Eeva
Keskitie 25
puh. 661 314

Parturi-Kampaamo Lissu
Keskitie 26
puh. 661 816

Parturi-Kampaamo Pirjo Miettinen
Keskitie 13
puh. 661 790

Kampaamo Pirkko Pääkkönen
Poikkitie
puh. 661 051

*Toivotamme asiakkaillemme
Hyvää Joulua ja Onnea vuodelle 2002*

STORA ENSO

*KIITÄMME KULUNEESTA VUODESTA
JA TOIVOTAMME HYVÄÄ JOULUA
SEKÄ ONNELLISTA UUTTA VUOTTA*

**STORA ENSO OYJ METSÄ
PUH. 0204 6 47703**

**Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta!**

**TUUSNIEMEN
METSÄNHOITOYHDISTYS**

*Toivotamme ystävillemme ja
naapureillemme*

Hyvää Joulua

ja

Onnellista Uutta Vuotta:

Korpelan Himmeli, Aino Pelkonen

Arja ja Pentti Kekäläinen

Eila Halonen

LAATUA • KOKEMUSTA
LUOTETTAVUUTTA • TURVALLISUUTTA

SAVONLINJA-YHTIÖT
LINJA-KARJALA OY

Kuopio puh. 020 141 5710, Joensuu puh. 020 141 5570
WWW.SAVONLINJA.FI

Rauhallista Joulua

Louhintaliike V. Savolainen Oy

*On asioita, joita ei aina
edes tule huomanneeksi.*

Kuten Terveys, Aika, Vapauskin.

Ja asioita, joita ei tarvitsekaan huomata

Kuten Sähkö.

Oikein Rauhallista Joulua

ja Onnellista

Uutta Vuotta 2002

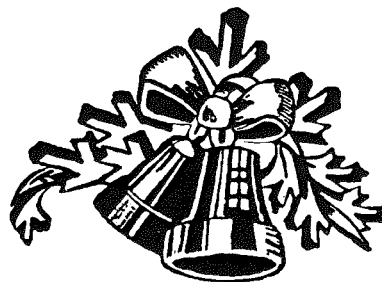

Pohjois-Karjalan Sähkö Oy
Tuusniemi

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

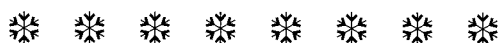
AUTOILIJA
PENTTI KOPONEN
SORA- YM. KULJETUKSIA

Puh. 661 498
matkapuh. 0400 374 265

*Toivotamme ilmoittajille ja lukijoille
Rauhaisaa Joulua
ja Onnellista Uutta Vuotta 2002!*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

TUUSNIEMEN TAKSIT RY

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

KK
MARKET
PIHLAJA

TUUSNIEMI, PUH. 661 204
Ark. klo 8–20, la 8–18, su 12–16

Suoritamme:

– vuokrahöyläystä ja -kuivausta

Myymme:

– saha- ja höylätavaroita
– esim. paneelit, listat ympäröhöylätyt
– sekä takuukuivatut lattiapontit

Tarvittaessa myös kuljetuspalvelua.

**PUUTAVARALIIKE
TAUNO RÄSÄNEN OY**

71200 Tuusniemi, puh. 661 118

TEBOIL

TUUSNIEMI

*Kiitämme kuluneesta vuodesta
ja toivotamme
Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

Nykyaikaista huoltamopalvelua.

Tervetuloa
TB-HUOLTO MIETTINEN OY

Puh. 661 005, 0400 573 815

**Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2002**

TUUS FOREST OY

KARI PUUSTINEN

puh. (017) 661 184, 040 501 0952
fax (017) 661 885

*Tuusniemen
Kuntoutus*

ASTA TIRKKONEN-HERSIO
FYSIOTERAPEUTTI • VODDER-LYMFATERAPEUTTI
OLLI-PEKKA HERLIO
URHEILUHIEROJA

- FYSIOTERAPIA
- LYMFATERAPIA
- HIERONTA
- URHEILUHIERONTA
- LÄÄKÄRINVASTAANOTTO
- NIVELKÄSITTELYT
- KUPPAUS
- SOLARIUM

TIEDUSTELUT JA AJANVARAUKSET

(017) 661 756

